

Sisekaitseakadeemia

Justiitskolledž

Enar Pehk

KS030

INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA FUNKTSIOON
KINNIPEETAVATE REHABILITEERIMISEL

Lõputöö

Juhendaja:

Laura Kikas

Tallinn 2006

ANNOTATSIOON

KÄESOLEV LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD TEEMAL „INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA FUNKTSIOON KINNIPEETAVATE REHABILITEERIMISEL.”

TÖÖ PIKKUS ON 71 LEHEKÜLGE, KOOSNEB 2 PEATÜKIST NING SISALDAB 4 TABELIT. KASUTATUD ON 28 ALLIKAT. TÖÖ ON KIRJUTATUD EESTI KEELES NING RESÜMEE ON ESITATUD INGLISE KEELES.

LÕPUTÖÖ VÕTMESÕNAD ON *”KINNIPEETAVA REHABILITEERIMISE TEOREETILISED ALUSED”*, *„INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA VAJALIKKUS”*, *“MOTIVEERIMINE”*, *”KINNIPEETAVA MÕJUTAMINE”*, *„KRIMINAALNE KÄITUMINE”*.

TÖÖ EESMÄRGIKS ON VÄLJA SELGITADA, KAS EESTI VANGLATES KOOSTATAVATE KINNIPEETAVATE INDIVIDUAALSETEL TÄITMISKAVADEL ON SAMA EESMÄRK, MIDA EELDAB TEOORIA VÕI ON TEGEMIST FORMAALSETE DOKUMENTIDEGA.

UURIMUSTÖÖ AINESTIKU MOODUSTAVAD ÕIGUSAKTIDE TEKSTID, ERIALANE AVALDATUD KIRJANDUS NING INDIVIDUAALSETES TÄITMISKAVADES KIRJAPANDU.

UURIMISMEETODINA ON KASUTATUD PÕHISTATUD TEOORIAS, MIS ON KVALITATIIVNE MEETOD: VANGLATES KOOSTATUD INDIVIDUAALSETE TÄITMISKAVADE PÕHJAL ON ANALÜÜSITUD KUI TÄPSELT ON SÕNASTATUD KOOSTATUD KINNIPEETAVATE INDIVIDUAALSETES TÄITMISKAVADES RESOTSIALISEERIMISE ABINÕUD.

TULEMUSEKS ON SEE, ET EESTI VANGLATES EI PEETA KINNI KINNIPEETAVA INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA KOOSTAMISE JA RAKENDAMISE JUHENDIST TULENEVAST INDIVIDUAALSETE TÄITMISKAVADE MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORRAST-RESOTSIALISEERIMISE ABINÕUD NING NENDE RAKENDAMISE AJAGRAAFIKUD ON ÜLDSÕNALISED NING INDIVIDUAALSETES TÄITMISKAVADES PÜSTITATUD KONKREETSEID EESMÄRKE EI OLE VÕIMALIK JÄLGIDA EGA KA HINNATA.

KÄESOLEVA TÖÖ UUDSUSENA VÕIB VÄLJA TUUA, ET EESTI VANGLASÜSTEEMIS EI OLE VAREM TÄHELEPANU PÖÖRATUD INDIVIDUAALSETE TÄITMISKAVADE SISULISELE KÜLJELE.

UURIMISTULEMUSI SAAB KASUTADA EESTI VANGLASÜSTEEMIS INDIVIDUAALSETE TÄITMISKAVADE KOOSTAMISEL ABIMATERJALINA, VÄLTIMAKS UURIMISTULEMUSTES VÄLJA TULNUD PUUDUSI.

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISSEJUHATUS	4
I TEOORIA	6
1.1. Kurjategija rehabiliteerimise teoreetiline alus.....	6
1.1.1. „Miski ei toimi“ versus „Mis toimib?“	6
1.1.2. Kriminaalsed käitumist seletavad teooriad.....	7
1.1.3. Efektiivse sekkumise põhimõtted.....	9
1.2. Motivatsioon.....	10
1.2.1. Motiveerimine ja mõjutamine	10
1.2.2. Kriminaalse käitumise teooria	12
1.3. Kinnipeetava individuaalne täitmiskava.....	13
1.3.1. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava vajalikkuse taustakirjeldus.....	13
1.3.2. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava olemus ja mõiste.....	15
1.3.3. Individuaalse täitmiskava koostamine ja rakendamine	16
1.3.4. Kontaktisiku ülesanded individuaalse täitmiskava rakendamisel	17
1.3.5. Täitmiskava rakendamine, muutmine ja täiendamine	18
1.3.6. Individuaalse täitmiskava ülesehitus	18
1.3.7. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava eesmärk ning rakendamine karistuse täideviimisel	21
1.3.8. Kinnipeetavate hinnang ITK vajalikkusele	23
II UURIMUS	25
2.1. Probleemiseade.....	25
2.2. Metoodika.....	26
2.2.1. Meetodi valiku põhjendus	26
2.2.2. Metoodika kirjeldus	27
2.2.3. Valim	28
2.3. Uuringu tulemused	30
2.3.1. Kinnipeetavatele koostatud ITK-de arv.....	30
2.3.2. Märkused turvalisusriski kohta (eeldatav põgenemise oht vms).....	31
2.3.3. Kinnipeetava paigutamine vanglas.....	33
2.3.4. Kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse.....	36
2.3.5. Suunamine üld- või kutsehariduse omandamisele või kursustele	38
2.3.6. Töövõimelisus ja kutseoskused, suunamine tööhõivesse.....	41
2.3.7. Suunamine teraapiasse, nõustamisele(sotsiaal-, psühho-, narko/alko) ja teraapia vorm(individuaal- või rühmatöö)	44
2.3.8. Võlanõuete täitmine.....	47
2.3.9. Soodustuste kohaldamine (liik, eeldatav aeg, eesmärk).....	49
2.3.10. Muud kavandatavad tegevused.....	53
2.3.11. Komisjoni kavandatavate korraliste istungite ajad.....	57
2.3.12. Kontaktisiku poolt korralise ettekande esitamise tähtaeg	58
ETTEPANEKUD	60
KOKKUVÕTE	65
SUMMARY	66
KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU	67
LISA	70

SISSEJUHATUS

Tänaseks on selge, et vabadusekaotusliku karistuse kohaldamine ei ole suutnud hoida inimest korduvkuritegude toimepanemisest. Vangla kui karistusasutus on hakanud täitma pigem hoolekande funktsiooni, mille tulemusel kujuneb vanglakaristust kandval isikul nõõpitud abitus. Ometi tuleb enamikul kinnipeetavatest mingil hetkel tavaühiskonda tagasi pöörduda, mille õnnestumine sõltub suuresti vanglas läbiviidud ettevalmistustõõst.

Meetmete rakendamiseks peab olema teooria, mille abil on võimalik seletada, prognoosida ja vähendada kuritegevust. Osa kuritegevust seletavatest teooriatest keskendub õhiskonna olemusele, teised kuritegevuse bioloogilisele või psõhholoogilistele põhjustele. Teooriast selgub, et korduvkuritegevust on võimalik vähendada karistusaja planeerimise kaudu. Seetõõttu on tänapõeva karistuspoliitika võõtnud rehabiliteeriva suuna, püüdes muutusi esile kutsuda läbi kinnipeetava arendamise ning oskuste õõpetamise.

Eesti seadusandluses on reguleeritud karistusaja planeerimine individuaalse täitmiskavaga. Individuaalse täitmiskava koostamist ja rakendamist reguleerib justiitsministri 29. novembri 2000. a. määrus nr 53 „Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend”.

Diplomitõõ teema valikul lähtus autor praktika käigus kogutud kogemustest ning autorile selgus, et kontaktisikud ei kasuta oma igapäevatõõs kinnipeetavate individuaalseid täitmiskavasid.

Käesoleva tõõ eesmärgiks on välja selgitada, kas Eesti vanglates koostatavate kinnipeetavate individuaalsetel täitmiskavadel on sama eesmärk, mida eeldab teooria või on tegemist formaalsete dokumentidega. Seejärel püüab autor vastused leida järgnevatele küsimustele:

- Kas Eesti vanglates peetakse kinni kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamisel eelpoolmainitud juhendist tulenevast korrast?

- Kui täpselt on sõnastatud kinnipeetavate individuaalsetes täitmiskavades resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafikud?
- Kas koostatud individuaalsetes täitmiskavades on püstitatud konkreetsed eesmärgid, mille täitmist on võimalik jälgida ning hinnata?

Eesmärgi saavutamiseks on autor teinud teoreetilises osas ülevaate kriminaalset käitumist seletavatest teooriatest, efektiivsete sekkumiste põhimõtetest ning kinnipeetavate motiveerimisest läbi individuaalsete täitmiskavade. Töös antakse ka põgus ülevaade sellest, kuidas kinnipeetavad ise hindavad individuaalse täitmiskava vajalikkust.

I TEOORIA

1.1. Kurjategija rehabiliteerimise teoreetiline alus

1.1.1. „Miski ei toimi“ versus „Mis toimib?“

Vangistuse eripreventiivne eesmärk on kurjategijate rehabiliteerimine ning selle abil püütakse süüdimõistetud kriminaalset käitumist muuta. Rehabiliteerimise eesmärgiks on psühho-sotsiaalsete interventsioonide abil niisuguste muutuste esilekutsumine kurjategija isiksuses, mis pärsiks tema kriminaalset käitumist. Oodatavaks tulemuseks on kurjategija poolt toimepandavate kuritegude sageduse ja raskusastme vähenemine (Saar 2003). Sellest tulenevalt leiab autor, et on vajalik anda ülevaade kurjategijate rehabiliteerimise teoreetilistest alustest.

Püüd ohjeldada kuritegevust ning kuritegelikku käitumist on sama vana kui inimühiskond. Kehtestatud normide rikkujaid on alati karistatud, muutunud on ainult karistusviisid. Ühiskonna hoiak kurjategijate suhtes on alati olnud ambivalentne. Enne 20. sajandit oli arusaam kurjategijate kohtlemisest enamasti seotud moraalse või evangeelse dimensiooniga. Seoses inimest uurivate teaduste võimsa arenguga 19. sajandi lõpul asendus see 20. sajandi alguses nn rehabilitatsiooni vana mudeliga, mida vahel nimetatakse ka „rehabilitatsiooni ideaaliks“. Uskumus, et peamine vahend kuritegevuse vastu võitlemiseks on kurjategijate rehabilitatsioon, lükkati 20. sajandi keskel ümber järeltuleva "miski ei toimi töös kurjategijatega" Sellise mõtteavaldusega tuli 1974. aastal välja ameeriklane Martinson, toetudes ajavahemikul 1945 – 1967 teostatud 231 uurimuse analüüsile (Crow 2001; McGuire & Priestley 1995). (Kasemets 2003)

Martinsoni artiklit on aastate jooksul erinevatel alustel kritiseeritud. Nii näiteks leiti, et ajal, mil ta oma uurimuse avaldas, olid uurimise aluseks olnud andmed juba liialt vananenud- olid 1970ndate keskpaigaks juba asjakohatud. Ka on ette heidetud, et Martinson lihtsalt üldistas andmeid ning ei eristanud lootust andvaid programme, mis oluks väärt edasist käsitlemist. Sellest tulenevalt jõuti tõdemuseni, et teatud sekkumised

võivad toimida küll mõnede kurjategijate puhul, kuid Martinsoni jt uurimus ei suutnud vahet teha erinevate sekkumiste efektiivsusel. (Crow 2001)

Üheks reaktsiooniks „miski ei toimi“ avastusele oli „kurjategijate kahjutuks tegemine“ - nende ühiskonnast ajutise isoleerimise teel. Seesugune suhtumine põhines tõdemusel, et kuigi vangla ei suuda pakkuda efektiivset rehabilitatsiooni, hoiaks see vähemalt ära kurjategija poolt uute kuritegude toimepanemise ajal, mil ta viibib vangistuses. 1979. aastal jõudis inglise uurija Tarling järeldusele, et sellisel viisil kuritegevuse ennetamine suurendab oluliselt vangla populatsiooni. Seega tuleb inimeste hoidmisele vanglas kulutada tohutult raha, et saavutada mingitki mõju kuritegevuse vähendamise suunas. Edasiste uurimustega jõudis Tarling 1993. aastal tulemuseni, mille kohaselt selleks, et saavutada registreeritud kuritegevuse 1%-line vähenemine, on vajalik kinnipeetavate arvu 25%-line tõus. (Crow 2001; McGuire & Priestley 1995). (Kasemets 2003)

Viimastel aastatel on saanud järjest selgemaks, et karistused ei ole suutnud kasvavat kuritegevust ohjeldada. Kuritegevuse probleemile on hakatud lähenema laiemalt ja küsima, kas on üleüldse midagi, mis võiks vähendada korduvkuritegevuse taset. Küsimus igasuguse sekkumise efektiivsuse kohta on tänapäeval tuntud kui debatt „mis toimib?“ what works? (McGuire & Priestley 1995) □. (Kasemets 2003)

Mis puudutab kurjategijaid, siis selles kontekstis on rehabilitatsiooni sageli seostatud meditsiiniga. Näiteks kaldutakse seda seostama passiivsusega: rehabilitatsiooni käsitletakse kui miskit, mida kellegagi tehakse, kusjuures tegijaks on enamasti inimene, kellel on pädevust, mõju ja võimu (McGuire 1995). Samas seostatakse kriminoloogias rehabilitatsiooni enamasti arusaamaga kriminaalsuse olemusest ning viisiga, kuidas tegeldakse kurjategijatega ja vastandatakse enamasti karistusele ja kättemaksule. Laiemas tähenduses on rehabilitatsioon igasugune sekkumise vorm, mis püüab muuta seda, kurjategijat, tema mõtlemist, tundeid ja käitumist. (Crow 2001)

1.1.2. Kriminaalset käitumist seletavad teooriad

Kui me soovime midagi ette võtta kuritegevuse ja kurjategijatega, olgu siis sekkumise sihtmärgiks üksik kurjategija, teda ümbritsev keskkond või ühiskond tervikuna, tuleb alati

silmas pidada, milline teooria on selle sekkumise taga. Osa kuritegevust seletavatest teooriatest keskendub ühiskonna olemusele, teised kuritegevuse bioloogilistele või psühholoogilistele põhjustele. Teooriad selle kohta, mis põhjustab kuritegevust, on aluseks hüpoteesidele, mida kuritegevuse vähendamiseks tuleks ette võtta (McGuire & Priestley 1995). (Kasemets 2003)

Meetmete rakendamise aluseks peab olema teooria, mille abil on võimalik **seletada**, **prognoosida** ja **vähendada** kuritegevust. Kolm peamist kriminaalset käitumist seletavat teoreetilist lähte kohta on järgmised:

- **Sotsioloogiline** lähte koht oli aastaid kriminaalse käitumise teooriate peamiseks aluseks. Sotsioloogilised teooriad eeldavad, et kuritegevuse põhjuseks on sotsiaalsed, poliitilised ja majanduslikud tegurid, mitte inimese loomus. Selle järgi on kuritegelik käitumine otseselt seotud inimese sotsiaalse positsiooniga.
- **Kliiniline kriminoloogia** käsitleb kuritegevust kui vaimset häiret. Kliiniline kriminoloogia eeldab, et kuritegevuse põhjuseks pole ühiskond, vaid psühhopaatoloogia, psühholoogilised probleemid, võimetus realiseerida oma potentsiaali. Et ennetada kriminaalset käitumist, on vaja tõsta inimese enesehinnangut ja vähendada ärevust, depressiooni, üksindustunnet.
- **Sotsiaalse õppimise teooria** lähtub arusaamast, et kuritegelik käitumine nagu iga teinegi käitumine on õpitud ega tulene kaasasündinud kriminaalsusest või ajukahjustusest. Kuritegelik käitumine on isiksuslike faktorite ja situatsiooni omavahelise põimumise tagajärg (Motiuk 2001). 1980-ndatel ja 90-ndatel on tehtud hulgaliselt meta-analüüse, mis sünteesivad aastate jooksul korraldatud uurimuste tulemusi. Võttes kokku kõigi meta-analüüside tulemused, võib väita, et sekkumisprogrammi mõjul väheneb retsidiivsuse määr keskmiselt 10 - 12%. Analüüsitud uurimistulemuste seas oli neid, mis näitasid suuremat retsidiivsuse vähenemist ja ka neid, mis näitasid väiksemat mõju, kuid välja saab tuua põhilised trendid □Lipsey 1995; Lipton et al 2002; Lösel 1995; McGuire 2002; McGuire & Priestley 1995. Tänapäeval on tõestatud, et korduvkuritegevust on võimalik vähendada, kuid mitte karistuslike meetmetega. Selle eesmärgi saavutamisel toimivad niisugused meetodid, mis on suunatud kuritegelikus käitumises põhjuslikku või olulist rolli mängivatele teguritele, mis seavad kurjategija olukorda,

mis soodustab korduvkuriteo riski. Programmid ei vähenda otseselt kuritegevust, need on osa efektiivsest kuritegevuse vähendamise strateegiast (McGuire & Priestley 1995). (Kasemets 2003)

Sotsiaalse õppimise teooria püüab aru saada, kuidas toimub õppimisprotsess kognitiivsel tasandil, vaadates, mida teised inimesed teevad ja millised on tagajärjed (Bandura 1997).

Sotsiaalse õppimise teooria üks elemente on väide, et kurjategijal on puudulikud kognitiivsed oskused ja loogiline mõtlemine ning neil on oluliselt puudulikumad sotsiaalsed oskused kui mittehälbivatel. Kognitiiv-käitumusliku teooria kohaselt on paljudel kurjategijatel puudulikud probleemilahendusoskused ning kuriteo sooritamine on sageli kompulsiivne ja järelemõtlematu. (Crow 2001)

Samuti on leitud, et kognitiiv- käitumuslikud programmid on edukad, kuna võimaldavad osalejatel ise oma käitumist kontrollida. Seetõttu on paljud püüdnud määratleda, mis toimib kurjategijate puhul, keskendunud programmidele, mis on suunatud kurjategija kognitiivsete oskuste parandamisele, põhinedes sotsiaalse õppimise teoorial. (McGuire 1995)

1.1.3. Efektiivse sekkumise põhimõtted

Vanglate resotsialiseerimistegevusse on sotsiaalprogrammid tulnud viimase kümnekonna aasta jooksul, viimaseid nimetatakse ka kognitiiv-käitumuslikeks programmideks. Kõigil kognitiiv-käitumuslikel programmidel on ühine inimkäsitlus- indiviidi mõtlemine määrab selle, kuidas ta käitub. Seega mõjutades inimese mõtlemist, võib mõjutada ka seda, kuidas ta käitub ja milliseid otsuseid ta teeb. Need programmid on nn. aktiivõppe programmid, mis tähendab, et need on suunatud kinnipeetava aktiivsusele ja uute oskuste harjutamisele. (Salminen, Toivonen 2002)

Risk. Programm peab vastama kurjategija retsidiivsusrisiki tasemele.

Retsidiivsust vähendavad:

- minimaalsed teenused madala riskiga kurjategijatele
- intensiivsed teenused kõrge riskiga kurjategijatele

Vastupidine tegutsemine võib retsidiivsust suurendada: madala riskiga kurjategijatele suunatud intensiivsed programmid võivad järk-järgult kriminaalset käitumist suurendada.

Seega peab igasugusele sekkumisele eelnema riskihindamine.

Vajadus. Oluline on eristada kriminogeenseid ja mittekriminogeenseid vajadusi. Kriminogeensed vajadused on need, mis toetavad kriminaalset käitumist ning mille muutmine aitab vähendada retsidiivsust (kriminaalsed hoiakud, kriminaalsed kaaslased, sõltuvusainete kuritarvitamine, vähene haridus, tööga hõivamatus, puudulikud probleemilahendus- ja sotsiaalsed oskused, meelelahutusharjumused). Mittekriminogeensete vajaduste muutmine ei oma tulevikus mõju kriminaalsele käitumisele (tegelemine madala enesehinnanguga, ärevusega, võõrandumise tundega). Programm peab olema suunatud faktoritele, mis teadaolevalt on seotud kuritegeliku käitumisega.

Vastavus. Sekkumisviis ja -stiil peavad vastama kurjategija õppimisvõimele ja -stiilile.

Kognitiiv-käitumuslikud komponendid. Senised uurimused on näidanud, et kognitiiv-käitumuslike elemente sisaldavad programmid annavad paremaid tulemusi.

Tehnikate paljusus. Efektivsemad programmid on sageli multimodaalsed, neis kasutatakse enamasti rohkem kui ühte tehnikat ning need on suunatud kurjategija mitmetele probleemidele.

Programmi struktuur ja terviklikkus. Programmil peavad olema selged eesmärgid, need peavad olema hästi struktureeritud ning läbi viidud professionaalselt, järjekindlal ja usaldusväärsel viisil. (Kasemets 2003)

Kognitiivsed korrektsiooniprogrammid kurjategijatele lähtuvad eeldusest, et kurjategijad on täielikult vastutavad oma käitumise eest. Kurjategijate puhul on peamisteks muutmist vajavateks faktoriteks ebaausus ja vastutustundetudus. (Gornik 2001)

1.2. Motivatsioon

1.2.1. Motiveerimine ja mõjutamine

Resotsialiseerimine ei ole inimese ümberkasvatamine. Kaasaegne inimõigusi arvestav lähenemine ei anna riigile õigust kedagi sunniviisiliselt ümber kasvatada.

Resotsialiseerimine tähendab kuritegu soodustanud asjaolude kindlakstegemist ja nende kõrvaldamist. (Kasemets 2001)

Väga oluline on kinnipeetavate rehabilitatsioonis nende endi motivatsioon ja tahe muutuda karistusaja jooksul. Suurt osakaalu mängib kinnipeetavate retsidiivsust vähendavate faktorite vähendamisel nende igapäevase vanglaelu planeerimine. Üks vanglatöötajate ülesanne ongi just motivatsiooni leidmine kinnipeetavates, sest muidu ei hakka kinnipeetavad enda kallal „tööle”.

Teise inimese motiveerimist võib teiste sõnadega kirjeldada kui tema mõjutamist. Mõjutamise peamiseks eesmärgiks peetakse oma tahtmise saavutamist: proovitakse mõjutada teisi inimesi end muutma ning käituma nii, nagu endale meeldiks. Kinnipeetavate rehabiliteerimise vaatenurgast vaadatuna peaks vanglas püüdma õiguserikkujaid mõjutada käituma ühiskonnas aktsepteeritud normide järgi.

Mõjutamise ilmselgeks sisuks suhtlemisel on teise isiku „välise” käitumise kujundamine. Selle saavutamiseks tuleb sageli muuta tema suhtumisi ja seniseid hoiakuid, sisendada temasse teatud arusaamu, panna ta teatud viisil arutlema ja mõtlema. Elementaarne mõjutamisviis on juba seegi, et teist suhtlevat osapoolt püütakse ühistegevuse – vestlusteema või käsil oleva ülesande – raames suunata, innustada või kontrollida. (Kidron 2004)

Motivatsiooni uurijad uurivad, kuidas käitumine muutub energiliseks ja kuidas käitumine muutub, saavutamaks teatud eesmäärke. Seega on motivatsiooniuringud nendele “eelnevatele tingimustele” energia andmiseks ja käitumise juhtimiseks. (Reeve 1992)

Motivatsiooni ei saa adekvaatselt kirjeldada ilma isiksuslikke ega sotsiaalseid faktoreid arvestamata. Viimasel ajal ongi üha enam hakatud pöörama tähelepanu individuaalsetele erinevustele motivatsioonis, sh motivatsiooni tahtelistele aspektidele. Kõik see on aidanud mõista, et inimotivatsioon on erakordselt keeruline ilming ning ühe ja sama käitumise aluseks võivad olla täiesti erinevad sisemised motiivid. (Krull 2000)

Individuaalsete täitmiskavade juurutamine vanglates on positiivne nähtus. See võimaldab motiveerida kinnipeetavat ise aktiivselt tegutsema selle nimel, et ühiskonnas hiljem legaalsel viisil hakkama saada. (Peakontrolöri otsus 14.02.2002 nr 12 – 7 / 044)

Individuaalne täitmiskava kujutab endast lepingut vangla ja kinnipeetava vahel, sisaldades ülesandeid, mida kinnipeetav peab täitma selleks, et saada teatud soodustusi (vabastamine tingimisi ennetähtaegselt, lubamine väljasõitudele jne). See peaks kinnipeetavat just nimelt motiveerima töötama, õppima, osalema sotsiaalprogrammides, samuti käituma seaduskuulekalt. (Peakontrolöri otsus 14.02.2002 nr 12 – 7 / 044)

1.2.2. Kriminaalse käitumise teooria

Kontrolli- ja kriminaalpoliitikas sisaldub idee selle kohta, et hälbivat käitumist ja kuritegevust on võimalik mõjutada ning teatud määral kontrollida. Juba siin puutume kokku mingil moel inimesest lähtuva käsitlusega: selle kohaselt on võimalik inimest või vähemalt tema käitumist muuta ja suunata riiklike abinõudega. (Laine 1997)

Tabel 1. Kuritegevuse mõistmise mudelid:

	A	B	C
Mis on kuritegevus?	Halb harjumus	Sisemiste või väliste tegurite tulemus	Õppimise tulemus
Milline on kurjategija?	Halb inimene	Haige või nõrk inimene	Teistmoodi elav inimene
Kuidas kuritegevusest vabaneda	a) isoleerimine b) moraalne kasvatamine	Ravi, hooldus	a) võõrutamine b) uue eluviisi õppimine
TRADITSIOON	KONTROLLI-TRADITSIOON	HOOLDUSE JA HALASTUSE TRADITSIOON	TERAAPIA TRADITSIOON a) passiivne b) aktiivne

Lugejale lihtsustamiseks on selles tabelis muudetud sõna „alkoholism” sõnaga „kuritegevus”.

Kui asendame tabelis „alkoholism” „kuritegevusega”, võime kriminoloogiast leida ka teooria, mis täielikult vastab mudelile C (Laine 1997). Tegemist on Edwin H. Sutherlandi

diferentsiaalsete assotsiatsioonide teooriaga, mille kohaselt kuritegelik käitumine õpitakse ning see ei ole pärilik.

1.3. Kinnipeetava individuaalne täitmiskava

1.3.1. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava vajalikkuse taustakirjeldus

Individuaalse täitmiskava rakendamise ning selle täitmise vajadust kinnitab ka vanglate ajalugu, et praegune vangla lubas oma tõusuperioodil, 19. sajandi alguses, optimistlikult, et vangide ümberkasvatamise teel suudab ta likvideerida kuritegevuse täielikult. Selleks läheb vaja vaid spetsiaalseid vangistuse korraldamise meetodeid. Pärast mitmeid eksperimente kuni 19. sajandi keskpaigani said kesketeks mõjutamise meetoditeks raske töö, enesevaatlus (üksikvangistus) ja religioosne kasvatus. (Laine 1997)

Põhiidee lähtub sellest, et kuigi vangla ise ei ole võimeline kuritegevust ära hoidma, võidakse vangistuse ajal kohandada vangi suhtes selliseid rehabilitatsiooni- ja sotsialiseermisabinõusid, mis vähendavad tema kuritegelikku käitumist või isegi lõpetavad selle. Seega on jutt ühiskonnaga kohanemisest. (Laine 1997)

E. Lätti (2000) on välja toonud, et vanglast rääkides ei saa mööda nähtusest, mida vangla pidevalt taastoodab. Jutt on omandatud abitusest. Näiliselt õpetab vangla korrale allumist, distsiplineerib ja annab oskuse oma "mina" allutamiseks seaduse sunnile. Selles nähakse pika vanglakaristuse eeliseid: mida kauem hoida inimest võimalikult karmides tingimustes, seda seadusekuulekama indiviidi me lõpptulemusena saame. Sellist karistuspoliitikat lausa nõuab ka avalik arvamus. Praktika sellist mõtteviisi siiski ei kinnita. Mida pikem karistus, seda vaevalisem on tee tagasi tavaühiskonda, kus toidu, vee, elektri, pesupesemise, sauna ning üleüldse kõige eest peab maksma, pidevalt peab järgima mingeid, kunagi ammu niigi kehvasti omandatud reegleid. Õpitud abituse on oma töö teinud ning sotsiaalsed oskused on lootusetult kängunud. Lihtsam on naasta omaseks saanud keskkonda, kui näha vaeva normaalsesse ellu sulandumisega. Vangla lakkab olemast karistusasutus, ta hakkab täitma hoolekande funktsiooni, eitades end sel moel täielikult.

Vangistus ei vii mitte ainult isolatsioonini, vaid jätab inimese ilma ka vabadusest ja vastutusest. Ometi tuleb enamikul kinnipeetavatest mingil hetkel ühiskonda tagasi pöörduda. Kui nad ei saa asjakohast nõustamist vangistuse ajal ja sellele järgneval perioodil, on neil veel vähem väljavaateid tulevikule, kui enne kinnipidamist. (Beukers 2000)

Näiteks tööturule sisenemine ei alga aga vanglause sulgumisega vabanenu selja taga. Kuna paljude kinnipeetavate haridustee on enne karistuse kandmist jäänud pooleli siis saavad nad seda jätkata vanglas – omandada põhi- või kesk-, aga ka kutseharidust. Sageli on vangla ka kohaks, kus omandatakse esimesed tööoskused, saadakse töökogemus ja kujuneb tööharjumus. Töötamise või haridusprogrammide mõju hilisemale konkurentsivõimele tööturul pärast vanglast vabanemist ei ole Eestis otseselt mõõdetud. Siiski kinnitavad tööandjad, et tööle võtmisel eelistaksid nad kindlasti vanglas viibimise ajal töötanud (Kallikorm 2003). Ameerika Ühendriikides ja Kanadas läbi viidud uuringud näitavad samuti, et vanglas õppinud või töötanud kinnipeetavad on paremini valmis tööturul läbi lööma – pärast vabanemist saavad nad kiiremini töökoha ja nende sissetulekud on mõnevõrra suuremad, samuti satub nendest väiksem osa tagasi vanglasse (Saylor ja Gaes 1996, Fabelo 2002). Kuigi on vaieldud töötuse ja kuritegevuse seoste üle, on viimasel ajal leidnud kinnitust, et vähemalt makrotasandil on jälgitav korrelatsioon töötuse määra ning kuritegude hulga vahel ühiskonnas (Nilsson ja Agell 2003, Papps ja Winkelmann 1999). Töötuse määra vähenedes väheneb ka kuritegude arv. Mikrotasandil vähendab töö leidmine konkreetsete isikute korduvkuritegevuse riski. Töö leidmise tõenäosuse suurendamiseks on oluline arvestada tööturul esitatavaid nõudeid juba karistusaega planeerides ja kasutada seda aega nii õpinguteks kui ka töökogemuse omandamiseks. Sarnaselt koondamisteate saanuga on teada kinnipeetava tööotsingute algus– kui koondatav teab kuupäeva, mil ta tööülesanded endise tööandja juures lõppevad, siis kinnipeetava kohta on teada hetk, mil ta vabaneb ja lülitub tööturule. Pehmendamaks koondamisteate saanute sisenemist turule on neil võimalik saada tööturuteenuseid. (Hanni 2004)

1.3.2. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava olemus ja mõiste

Vastavalt kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendi §-le 1 on täitmiskava kinnipeetava karistuse täideviimise programm, milles sätestatakse kinnipeetava resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafik.

Kuna individuaalse täitmiskava koostamine on üsna kulukas, siis ei koostata seda kinnipeetavale, kelle poolt realselt ärakandmisele kuuluv vabadusekaotuse tähtaeg on alla ühe aasta. Vastuvõtuosakonnas koostatud individuaalne täitmiskava pole midagi lõplikku selles mõttes, et seda muudetakse vastavalt kinnipeetava arengule. Reeglina vaadatakse individuaalne täitmiskava üle iga kuue kuu järel. (Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri 2000)

Individuaalse täitmiskava koostamine on meeskonnatöö, milles osalevad eri valdkondade spetsialistid (Kasemets 2001). Individuaalse täitmiskava koostamine on kinnipeetava jaoks määrava tähtsusega kogu tema edasise karistuse kandmise seisukohalt, sest selle käigus selgitatakse välja kinnipeetava varasem elukäik ja pannakse paika vajalikud abinõud kinnipeetava resotsialiseerimiseks (hariduse andmise vajadus, võimelisus tööd teha, oskused jne) ja abinõude ellurakendamise ajagraafik. Individuaalse täitmiskava koostamisest võtavad reeglina osa psühholoog, sotsiaaltöötaja, õppetöö korraldaja, arst, vangide töö eest vastutav isik ja mõni vangla osakonnajuhataja. Seega on individuaalse täitmiskava koostamise eesmärgiks igale kinnipeetavale tema isiksust ja ellusuhtumist arvestava resotsialiseerimisabinõude paikapanemine (eripreventiivne iseloom), mis peab kindlustama vabadusekaotuse individualiseerimise igale kinnipeetavale sobivaks karistuseks. (Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri 2000)

Täitmiskava koostamise ja rakendamise eesmärk on:

- 1) ergutada kinnipeetavat seaduskuulekale käitumisele ning toetada tema arengut haridustaseme tõstmise ning kutse- ja sotsiaalsete oskuste täiendamise kaudu;
- 2) soodustada kinnipeetava otsustusvõime ning vastutustunde arenemist;
- 3) valmistada kinnipeetav ette iseseisvalt vabaduses toime tulema ning ühiskonnas taaskohanema. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

1.3.3. Individuaalse täitmiskava koostamine ja rakendamine

Vastavalt kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendile osalevad täitmiskava koostamisel vangla järelevalve-, julgeoleku-, õppetöö korraldamise ning tööhõivespetsialistid, arst, sotsiaaltöötaja ja psühholoog, kes moodustavad individuaalse täitmiskava komisjoni. Kinnipeetava soovil võib komisjoni tegevusse kaasata ka kaplani. Ametnikule teeb ülesandeks komisjoni töös osalemise tema osakonnajuhataja komisjoni esimehe taotlusel. Komisjoni tööd koordineerib vangla direktori määratud komisjoni esimees. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Täitmiskava koostamiseks ettepanekuid tehes analüüsivad komisjoni liikmed:

- 1) kinnipeetava poolt toimepandud kuriteo raskust ja laadi, varasemat õigusvastast käitumist ning kriminaalse käitumise iseärasusi;
- 2) kinnipeetava käitumist eelvangistuse ja kriminaalhoolduse ajal;
- 3) kinnipeetava perekonnasuhteid, haridustaset, eriala- ja kutseoskusi, teadmisi, vaimset ja kehalist tervist ning muid kinnipeetava toimetulekut mõjutanud asjaolusid. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Nimetatud analüüsi põhjal hindavad komisjoni liikmed:

- 1) uue õigusrikkumise toimepanemise võimalikkust ning õigusrikkumise eeldatavat laadi;
- 2) enesetapu või enesevigastamise võimalikkust;
- 3) kinnipeetava võimet muutuda ja muutumise motivatsiooni;
- 4) motivatsiooni saada vangla pakutavat haridust ja tööd ning osaleda sotsiaalterapeutilises tegevuses ja nende tegevuste eeldatavat mõju kinnipeetava arengule;
- 5) sotsiaalse võrgustiku säilitamise või loomise võimalusi;
- 6) vangistuse eeldatav mõju kinnipeetavale. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Kui komisjoni liikmed on kinnipeetavaga ja tema kohta kogunud andmetega tutvunud ning andmeid analüüsinud, esitavad nad komisjoni esimehele tema määratud tähtpäevaks talle oma ettepanekud täitmiskava koostamiseks. Ettepanekud peavad olema põhjendatud, eesmärgipärased, praktiliselt realiseeritavad, konkreetsed ning arusaadavalt sõnastatud. Võimaluse korral tuleb arvestada kinnipeetava arvamust ja ettepanekuid. Komisjoni liikmete ettepanekute põhjal koostab komisjoni esimees täitmiskava ning esitab selle komisjoni liikmetele tutvumiseks. Täitmiskavas määratakse kinnipeetavaga lähitöö tegijaks kontaktisik, kes edaspidi osaleb kinnipeetava täitmiskava arutamiseks kokku kutsutavatel istungitel. Täitmiskava heakskiitmiseks või selles muudatuste tegemiseks kutsub komisjoni esimees kokku komisjoni istungi. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Täitmiskava originaal säilitatakse kinnipeetava isiklikus toimikus Vangla Sisekorraeeskirja §28 lg3 p3 alusel.

1.3.4. Kontaktisiku ülesanded individuaalse täitmiskava rakendamisel

Peakontrolöri 2002 aasta otsusest tuleneb, et sotsiaaltöötajate vähesus seab paratamatult piirid individuaalsete täitmiskavade kvaliteedile, seega tuleks kavade koostamisel keskenduda kõige olulisemale – individuaalsete ülesannete ja eesmärkide seadmisele ning selgitamisele, miks on nende täitmine ja saavutamine vajalik. Vanglates tuleks kasutada kontaktisikuid, kes jälgiksid, kuidas kinnipeetavad täidavad oma individuaalsetes täitmiskavades kokku lepitud ülesandeid. Samuti võiksid kontaktisikud osaleda individuaalsete täitmiskavade koostamisel (Peakontrolöri otsus 14.02.2002 nr 12 – 7 / 044).

Samas, alates 2000-ndast aastast kehtima hakanud kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendi kohaselt ongi kontaktisiku ülesanne motiveerida ja nõustada kinnipeetavat ning jälgida täitmiskava täitmist ja kinnipeetava arengut. Kontaktisik teeb kõik temast oleneva, et saavutada kinnipeetavaga usaldav ja asjalik kontakt. Ta selgitab kinnipeetavale, mida temalt vangistuse ajal täitmiskava kohaselt oodatakse, ning selgitab, kas kinnipeetav mõistab täitmiskava täitmata jätmise võimalikke tagajärgi. Oma ülesannete täitmiseks kohtub kontaktisik kinnipeetavaga korrapäraselt ning

teeb kohtumiste ja vaatluste põhjal märkmeid (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000).

1.3.5. Täitmiskava rakendamine, muutmine ja täiendamine

Enne komisjoni korralist istungit koostab kontaktisik komisjoni esimehe määratud tähtajaks korralise ettekande. Komisjoni esimees võib vajaduse korral teha kontaktisikule ettepaneku täiendada ettekannet. Korralisel istungil vaatab komisjon täitmiskava uuesti läbi, lähtudes kinnipeetava arengust ja täitmiskavas püstitatud eesmärkide saavutamisest ning otsustab täitmiskava muutmise. Komisjoni korralised istungid toimuvad täitmiskavas ettenähtud ajal, kuid mitte harvem kui üks kord aastas, arvestades kinnipeetavale määratud karistusaja pikkust ja tema isikuomadusi. Korraline istung noore kinnipeetava täitmiskava läbivaatamiseks toimub iga kuue kuu järel. Vajaduse korral võib komisjoni esimees komisjoni kokku kutsuda erakorraliselt. Erakorraline istung kutsutakse kokku, kui komisjoniliikmetele on kinnipeetava kohta teatavaks saanud uued andmed või kui kontaktisik on esitanud erakorralise ettekande. Kui kontaktisikule saavad korraliste istungite vahelisel ajal teatavaks andmed, mis oluliselt mõjutavad kinnipeetava resotsialiseerumist, siis esitab ta komisjoni esimehele erakorralise ettekande ettepanekutega täitmiskava muutmiseks. Erakorralises ettekandes tuleb peale loetletud andmete nimetada ka asjaolud, mis on tinginud erakorralise ettekande koostamise. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

1.3.6. Individuaalse täitmiskava ülesehitus

Vangistuseseaduse(VS) § 16 sätestab individuaalses täitmiskavas kajastuva informatsiooni: kinnipeetava paigutamine vanglas; kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse; kinnipeetava töövõimelisus ja kutseoskused; kinnipeetavale üldhariduse või kutsekeskhariduse või tööalase koolituse andmise vajadus; kinnipeetavale kohaldatavad soodustused; kinnipeetava vabastamise ettevalmistamiseks vajalikud abinõud; muud vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamiseks vajalikud abinõud;

Alljärgnevalt on välja toodud vangistusseaduse paragraafid, mida on võimalik kajastada individuaalses täitmiskava punktides:

1) kinnipeetava paigutamine vanglas;

VS § 11 sätestab kinnipeetavate paigutamise. Kinnipeetava paigutamine vanglasse toimub täitmiskava alusel, arvestades realselt kandmisele kuuluva karistusaja pikkust, kinnipeetava vanust, sugu, tervise seisundit ning iseloomuomadusi.

2) kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse;

VS § 20 lg 1 selgitab, kui kinnipeetava individuaalsest täitmiskavast selgub, et karistuse kandmine kinnises vanglas ei ole otstarbekas, kinnipeetava poolt realselt ärakandmisele kuuluva vangistuse tähtaeg ei ületa ühte aastat või ärakandmata vangistus ei ületa 18 kuud ning kinnipeetava suhtes on piisavalt alust oletada, et ta ei pane toime uusi õiguserikkumisi, võib kinnipeetava tema nõusolekul ümber paigutada avavanglasse.

VS § 19 järgi võib kinnipeetava ümber paigutada ühest kinnisest vanglast teise või ühest avavanglast teise, kui see on vajalik kinnipeetava individuaalse täitmiskava elluviimiseks, vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamiseks või julgeolekukaalutlustel.

3) kinnipeetava töövõimelisus ja kutseoskused;

Resotsialiseerimisele suunatud täideviimise kontekstis ei ole mõeldav kinnipeetavate rakendamine nn mõttetutel töödel eesmärgiga tagada iga hinna eest vaid nende töötamine. VS § 38 kohaselt on kinnipeetava tööga kindlustamine vangla juhtkonna kohustus, kes peab võimaluse korral leidma igale kinnipeetavale tema füüsilisi ja vaimseid võimeid ning oskusi arvestava töö. Kinnipeetavaid, keda ei ole võimalik sellise tööga kindlustada, tuleb suunata hariduse omandamisele või rakendada vangla majandustöödel. Saksa õigusteoorias ollakse siiski seisukohal, et kinnipeetaval puudub subjektiivne õigus nõuda majanduslikult tulutoovat tööd, tööd kindlal tegevusalal ning tööd tema poolt õpitud kutsealal. (Sootak, Pikamäe 2001)

4) kinnipeetavale üldhariduse või kutsekeskhariduse või tööalase koolituse andmise vajadus;

Kinnipeetava vastuvõtmisel vanglasse on sotsiaaltöös asetatud rõhk vabadusse jäänud perekonna turvalisusele, töökoha säilitamise võimalustele, vara kindlustamise vajadusele. Informatsioon vajalike abinõude rakendamiseks saadakse kinnipeetava vastuvõtmisel temaga vesteldes. Samas tehakse kindlaks ka kinnipeetava alkoholi- ja narkootikumiprobleemid, kutseoskused ning töökogemused, tema soov omandada vanglas üld- või kutseharidust. Saadud informatsiooni põhjal esitab sotsiaaltöötaja oma ettepanekud kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamiseks. (Kasemets 2001)

VS § 36 järgi võib vastavalt kinnipeetava soovile ja sobivusele anda talle võimalus kutsekeskhariduse omandamiseks, samuti tööalases koolituses osalemiseks. Kutsekeskhariduse andmisel eelistatakse erialasid, mis on vabaduses enamõutavad.

5) kinnipeetavale kohaldatavad soodustused;

VS § 22 sätestab, milliseid soodustusi Vangla direktor võib kinnipeetavale tema nõusolekul kohaldada:

- töötamine järelevalve all väljaspool vangla territooriumi;
- liikumine järelevalveta väljaspool vangla territooriumi seoses õppimise, töötamise või ravikuuri läbimisega, samuti perekondlikel põhjustel.
- Soodustusi võib kohaldada kinnipeetavale, kelle käitumine karistuse kandmise ajal on osutunud heaks ja kelle suhtes on piisavalt alust oletada, et ta ei pane toime uusi õiguserikkumisi ning järgib talle soodustuste osas tehtud ettekirjutusi.

Reeglina kohaldatakse soodustusi kinnipeetavatele, keda ei ole võimalik koheselt avavanglasse ümber paigutada, kuid kelle pidamine puhtakujuliselt kinnises vabadusekaotuses ei ole samuti otstarbekas. Soodustuste kohaldamine on siiski allutatud teatavatele eeltingimustele: kinnipeetav peab olema piisavalt usaldatav ja õiguskuulekas, tal peab olema reaalne õppimisvõimalus väljaspool vanglat või võimalus leida endale väljaspool vanglat tööd, mingid tungivad perekondlikud

põhjused või vajadus ravikuuri läbimiseks. Kuna kinnipeetavat võib väljaspool vanglat varitseda kättemaksuohu või mingid muud takistused, siis saab kinnipeetavale kohaldada soodustusi üksnes tema enda nõusolekul.(Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri 2000)

6) kinnipeetava vabastamise ettevalmistamiseks vajalikud abinõud;

VS § 74 sätestab, et kinnipeetava vabastamise ettevalmistamiseks korraldatakse kinnipeetava sotsiaalhoolekanne, kohaldatakse soodustusi, võimaldatakse lühiajalist väljasõitu või paigutatakse kinnipeetav ümber avavanglasse vastavalt VS §-dele 20, 22, 32, 60 ja 61.

7) muud vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamiseks vajalikud abinõud.

Kinnipeetava individuaalset täitmiskava arutatakse kinnipeetavaga, muudetakse ja täiendatakse vastavalt kinnipeetava arengule, täitmiskava kinnitab vangla direktor ja see lisatakse kinnipeetava isiklikku toimikusse.

1.3.7. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava eesmärk ning rakendamine karistuse täideviimisel

Vabadusekaotuse täideviimine jaguneb teoreetiliselt kolme faasi: vastuvõtt, põhifaas ja vabastamisfaas.

Vastuvõtufaas algab kinnipeetava vanglasse saabumisega ja selle eesmärk on kaasaaitamine kinnipeetava kohanemisele vanglaeluga ning kinnipeetava sotsiaalse tausta ja nende tegurite väljaselgitamine, mis on soodustanud kuriteo toimepanemist (Kasemets 2001). Vastuvõtufaasis koostatakse kinnipeetavale nn individuaalse resotsialiseerumisprogramm, mis kokkuvõttes realiseerub kinnipeetava individuaalses täitmiskavas. Oma sisemise loogika järgi on vastuvõtufaasi kaheastmeline. Esimene aste algab kinnipeetava suunamisest tema täitmisplaanijärgsesse vanglasse. Individuaalse täitmiskava kinnitamise järel lõpeb vastuvõtufaas. Kinnipeetav paigutatakse vastavasse osakonda või võimalusel avavanglasse ja algab täitmise põhifaas (Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri 2000).

Saksa kriminaaltäitevõiguse teoorias jagatakse vastuvõtuetaapp omakorda neljaks alaetapiks: karistuse algus, vastuvõtuprotsess, kohtlemisuuring ning individuaalse täitmiskava koostamine. (Sootak, Pikamäe 2001)

Kohtlemisuuring, mille tulemuseks on kinnipeetava individuaalne täitmiskava. Kohtlemisuuringu käigus kogutakse teavet kinnipeetava mineviku kohta, selgitatakse välja tema sotsiaalne taust, varasemad karistused, sidemed väljapoole vanglat jäänud isikutega jms. Sisuliselt on kohtlemisuuringu käigus tehtav uuring sama, mida teeb kriminaalhooldusametnik enne kriminaalhooldusalusele hoolduskava koostamisele asumist. Saksa autorid soovivad kohtlemisuuringu käigus eelkõige selgitada isiku suutlikkuse kooseluks (vajalik seni, kuni vanglates ei ole suudetud läbi viia üksikvangistuse põhimõtteid), kinnipeetava tööhuvi, erilised oskused, mille tõttu kinnipeetav võiks sobida mõnele vanglasisesele abitööle, vabaaja harrastused ning puudujäägid üld- ja kutsehariduses, mis tuleks kõrvaldada. Korduvalt vabadusekaotusega karistatud isikute puhul tuleb seniste kogemuste põhjal kindlasti hinnata nende võimalikku agressiivsust. Saksa kohtlemisuuringu praktikas on esiplaanile tõstetud ka vangla julgeolekut ja korda ähvardavate ohtude kontrollimine. Kohtlemisuuringu läbiviimiseks suunatakse kinnipeetav vangla vastuvõtuosakonda (VS §14 lg3), mis kujutab endast muudest vangla osakondadest täielikult eraldatud osakonda, kuhu teiste kinnipeetavate ligipääs on välistatud. Kinnipeetava selline eraldamine on vajalik tema intiimsfääri kaitsmiseks, kuna kohtlemisuuringu käigus puudutatakse tema eraelu (Sootak, Pikamäe 2001).

Samas rõhutavad saksa autorid, et individuaalne täitmiskava ei ole tähtis mitte ainult kinnipeetava vaatepunktist, vaid ka kõigi vabadusekaotuse täideviimises osalevate isikute tegevuse koordineerimiseks ning kohtulikuks kontrolliks. (Sootak, Pikamäe 2001)

Vastuvõtufaasile järgneb **põhifaas**, mille käigus viiakse ellu kinnipeetava individuaalses täitmiskavas kavandatud meetmed (Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri 2000). See hõlmab endas vangla igapäevast elukorraldust (Kasemets 2001).

Kontaktisiku ülesanne on motiveerida ja nõustada kinnipeetavat ning jälgida täitmiskava täitmist ja kinnipeetava arengut. Kontaktisik teeb kõik temast oleneva, et saavutada

kinnipeetavaga usaldav ja asjalik kontakt. Ta selgitab kinnipeetavale, mida temalt vangistuse ajal täitmiskava kohaselt oodatakse, ning selgitab, kas kinnipeetav mõistab täitmiskava täitmata jätmise võimalikke tagajärgi. Oma ülesannete täitmiseks kohtub kontaktisik kinnipeetavaga korrapäraselt ning teeb kohtumiste ja vaatluste põhjal märkmeid. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Kui kinnipeetav ja kontaktisik mingil põhjusel ei saavuta usalduslikku kontakti, siis võib kinnipeetav põhjendatult taotleda uue kontaktisiku määramist. Kontaktisikul on õigus esitada kinnipeetavaga koostöö katkestamise põhjendatud taotlus ning teha ettepanek kinnipeetavale uue kontaktisiku määramiseks. (Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Vabastamisfaas. Vabastamisfaasi põhiülesandeks on kinnipeetava edasise elukorralduse ettevalmistamine, mis tagaks kinnipeetava iseseisva toimetuleku pärast vanglast vabanemist (Kasemets 2001). Vabastamise ettevalmistamiseks korraldatakse kinnipeetava sotsiaalhoolekanne, kohaldatakse soodustusi, võimaldatakse lühiajalist väljasõitu või paigutatakse kinnipeetav ümber avavanglasse vastavalt Vangistusseadusele. Soodustused ja ümberpaigutamise vajadused on välja toodud kinnipeetava individuaalses täitmiskavas, mille kohaldamise võimalikkust saab hinnata samas dokumendis püstitatud eesmärkide täitmise järgi.

Kinnipeetava tingimisi enne tähtaja lõppemist vangistusest vabastamise avalduse läbivaatamise korra § 5 p 3 lõige 1 kohaselt koostab sotsiaalteenistus õiendi, milles annab hinnangu kinnipeetava individuaalses täitmiskavas nimetatud eesmärkide saavutamisele. Sellest tulenevalt on individuaalses täitmiskavas püstitatud eesmärkide täitmine olulise tähtsusega ka kinnipeetava tingimisi vangistusest ennetähtaegsel vabastamise menetlemise juures.

1.3.8. Kinnipeetavate hinnang ITK vajalikkusele

2003. a. lõpus viidi Murru vanglas läbi ankeetküsitlus kinnipeetavate seas, milles uuriti kinnipeetavate hinnangut individuaalse täitmiskava vajalikkusele. Osalesid 34

kinnipeetavat kellele olid koostatud täitmiskavad. Alljärgnevalt toon välja uuringust saadud tulemused:

- Kinnipeetavate teadlikkus neile ITKs püstitatud ülesannetest: 43 % olid osaliselt teadlikud, 36 % ei ole üldse teadlikud, 11 % olid täielikult teadlikud kavas püstitatud ülesannetest.
- Kinnipeetavatele vestluse käigus(ITK koostamisel) vanglas pakutavate võimaluste tutvustus: Sotsiaalprogramme tutvustatakse kõige väiksemal määral, kõige enam aga spordiga tegelemise võimalusi ja kokkusaamise korda. Osaliselt teavitatakse õppimisvõimalustest ning vabaaja veetmisest.
- Kinnipeetavate nõusolek kavas püstitatud eesmärkidega: Enamik kinnipeetavaid on nõus neile ITKs püstitatud ülesannetega (42%) ning suur osa on osaliselt nõus (33.5%). Ülesannetega üldse ei ole nõus vaid 1 kinnipeetav, kes osales küsitluses.
- Kavas püstitatud ülesannete vastavus kinnipeetava vajadusele: Enamik vastanutest hindab ülesannete vastavust vajadustele osaliselt (54%), väike enamus ei pea üldse vastavaks (8.5%) ning kõige vähem peetakse ülesannete vastavust vajadustele täielikuks.
- Kavas püstitatud ülesannete täitmise reaalsus karistusaja jooksul; kuivõrd reaalne: täielikult reaalseks hindas 30% vastanutest ning samuti peavad paljud neid väga suurel määral ja osaliselt reaalseteks (37.5%)
- Kinnipeetavate hinnang ITKs märgitud ülesannete täitmise olulisusele: Enamik kinnipeetavatest peavad ülesannete täitmist oluliseks (48%) ja ka väga oluliseks (35%), kusjuures mitteoluliseks ei pea ülesannete täitmist keegi.
- Kavas olevate ülesannete täitmine: Osaliselt täidab kavas olevaid ülesandeid 50% kinnipeetavatest, täielikult aga 21%. Üldse ei täida ülesandeid väga väike protsent kinnipeetavatest.
- Kinnipeetavate hinnang ITK vajalikkusele: 78% kinnipeetavatest peavad ITKd vajalikuks ning 22% ei pea seda vajalikuks.
- Kinnipeetavate hinnang, kuivõrd kavas püstitatud ülesannete saavutamine aitab neil tulevikus toime tulla ilma kuritegusid sooritamata: Võrdselt, 29% kinnipeetavatest arvab, et osaliselt aitab ning samas üldse ei aita. 17% aga usub, et aitab tulevikus toime tulla. (Kruusmaa 2004)

II UURIMUS

2.1. Probleemiseade

Teoreetilises osas tegi autor ülevaate õigusrikkujate karistamise ja rehabilitatsiooniteooriatest, milles selgub, et on olemas võimalused, kuidas retsidiivsusrisiki vähendada. See on võimalik ainult läbi nende motivatsiooni tõstmise. Kinnipeetava individuaalne täitmiskava on dokument, mille abil on võimalik motiveerida kinnipeetavat ennast erinevates tegevustes osalema, et vanglakaristus oleks võimalikult efektiivne ning vähendaks korduvkuritegevuse riski.

Erinevate allikate läbitöötamisel selgus, et teoreetiliselt on kinnipeetava individuaalne täitmiskava oluline kinnipeetava karistusaja planeerimiseks ning tema motiveerimiseks. Dokumenti võib pidada vahelüliks, millele on võimalik toetuda kinnipeetava arengu- ning resotsialiseerumisprotsessi jälgimisel ning hindamisel.

Teoreetilise materjali läbitöötamise käigus tekkis autoril mitmeid küsimusi, millele püütakse uurimuse käigus vastuseid saada. Sellest lähtuvalt on **uurimuse eesmärgiks välja selgitada kas Eesti vanglates koostatavate kinnipeetava individuaalse täitmiskavadel on sama eesmärk, mis teooria eeldab või on tegemist formaalsete dokumentidega.**

Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor alljärgnevad **uurimisküsimused**:

1. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendis on välja toodud dokumentide koostamise, kinnitamise, rakendamise, muutmise ja täiendamise kord. **Kas Eesti vanglates peetakse kinni kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamisel eelpoolmainitud juhendist tulenevast muutmise ja täiendamise korrast?**
2. Vastavalt kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendile sätestatakse täitmiskavas kinnipeetava resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafik. **Kui täpselt on sõnastatud koostatud kinnipeetava**

individuaalsetes täitmiskavades resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafik?

3. Vastavalt kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendile sätestatakse täitmiskavas kinnipeetava resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafik. **Kas koostatud individuaalsetes täitmiskavades on püstitatud konkreetsed eesmärgid, mille täitmist on võimalik jälgida ning hinnata?**

2.2 Metoodika

2.2.1. Meetodi valiku põhjendus

John W. Creswelli definitsiooni järgi (1997) „on kvalitatiivne uurimus teadmiste hankimise protsess, mis baseerub erinevatele metodoloogilistele traditsioonidele ja seletab sotsiaalseid ehk inimestega seotud probleeme“. Schwandt'i järgi (2001) kirjeldavad kvalitatiivsed andmed uuritava nähtuse olemust sõnalisel vormis. Sõna kvalitatiivne viitab kvaliteedile ehk teatud nähtuse või objekti loomupärasele omadusele. Mikko Lagerspetz (2000) võtab kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete meetoditega uuritavad valdkonnad kokku järgmiselt: „kvantitatiivsete meetoditega vastatakse küsimustele *kui palju?* ja *miks?*, kvalitatiivsete meetodite põhiküsimused on *kas?* ja *kuidas?*.“

Korrektsooni praktikast lähtuvate uurimuste läbiviimiseks on kvalitatiivsed uurimismeetodid sobivad, sest kinnipeetavate resotsialiseerimises on küll kvalitatiivne mõõtmine (näiteks retsidiivsusrisk) oluline, kuid lisaks mõõtmisele on vaja uurida ka vanglates tehtava töö sisu, mida ei ole võimalik klassifitseerida kvantitatiivselt analüüsitavatesse kategooriatesse. Scott (2002) on ütelnud, et kvalitatiivsete uurimuste väärtus seisneb selles, et nende abil on võimalik muuta suhtumisi ja selle kaudu omakorda praktikad.

2.2.2. Metoodika kirjeldus

Käesoleva uurimuse läbiviimise meetodiks olen valinud **põhistatud teooria**. See on kvalitatiivne uurimismeetod, mis on alguse saanud 60-te aastate lõpus. Esimesena esitlesid seda teooriat Glaser ja Strauss (1967), nemad näevad põhistatud teooriat kõige enam iseloomustava tunnetusena teooria avastamist andmetest. Kõige sagedamini leiab põhistatud teooria rakendust mitmesuguste meediatekstide ja süvaintervjuude kvalitatiivsel analüüsil. Peamise andmekogumise meetodina kasutatakse põhistatud teoorias süvaintervjuusid, kuigi andmete allikaks võivad olla ka dokumendid ja muud kirjalikud materjalid. Andmete kogumise ja analüüsimise protsess on paralleelne. (Kalmus 2002; Ezzy 2002; Creswell 1997)

Põhistatud teooria uurimuse eripära seisneb selles, et see algab andmete kogumisega ning nende põhjal luuakse teooria. Põhistatud teooria omapäraks on, et sotsiaalset nähtust vaadeldes ei kontrollita eelnevalt püstitatud teooria kehtivust, vaid süstemaatilise andmete kogumise ja analüüsiga luuakse teoreetiline mudel nähtuse selgitamiseks. Teooria põhineb seega kogutud andmetel ja tähelepanekutel ning sobib hästi nähtuste uurimiseks, mille kohta on vähe teoreetilist materjali. (Ezzy 2002, Creswell 1997)

Põhistatud teooria meetodi järgi koosneb andmete analüüsimise protsess mitmest faasist (Kalmus 2002; Ezzy 2002; Creswell 1997). Avatud kodeerimise faasis uuritakse tekste, märkmeid ja dokumente neis sisalduvate algsete kategooriate loomiseks. Analüüsi protsessi teises ehk telgkodeerimise faasis moodustatakse andmetest uuel moel paradigmad, mille hulgast leitakse telg ehk keskne fenomen, selgitatakse välja põhjuslikud tingimused, määratakse kindlaks strateegiad, määratletakse kontekst ja kontekstivälised tingimused ning lõpuks kirjeldatakse fenomeni tagajärgi. Selektiivse kodeerimise faasis defineerib uurija keske süžee, mis ühendab telgkodeerimisel saadud kategooriaid (Kalmus 2002; Ezzy 2002; Creswell 1997).

Käesoleva uurimuse läbiviimisel on kasutatud põhistatud teooria meetodit, analüüsidest vanglates koostatud **dokumente, st kinnipeetavate individuaalseid täitmiskavasid (ITK)** ning nendes kajastuvat informatsiooni selleks, et saada vastused püstitatud uurimisküsimustele.

2.2.3. Valim

Informatsiooni on kogutud Eesti vanglates koostatud ITK-dest. ITK-de valim on moodustatud lähtuvalt juhupõhimõttest, arvestades seda, et igast vanglast oleks esitatud võrdväärne arv ITK-sid.

Valim ITK-dest on koostatud kinnipeetute registri (VangIS) põhjal ning andmete kontrollimiseks on tehtud järelpäring kõikidesse vanglatesse. Järelpäringu eesmärgiks oli soov kasutada kõiki konkreetse kinnipeetava kohta koostatud ITK-sid. Järelpärimisele ei saanud vastust kahest vanglast. VangIS-e andmete kasutamiseks on luba küsitud Justiitsministeeriumi vanglate osakonnalt.

Valim moodustati mitmes etapis. Esimeses etapis selekteeriti iga vangla põhjal eraldi VangIS-est hulk kinnipeetavaid, kellele on koostatud ITK ning see on kantud registrisse. Teises etapis valiti välja igast vanglast 3 kinnipeetavat, kelle karistuse algus oleks võimalikult ühesugune, selleks, et kõik valimis olevad ITK-d oleksid võimalikult võrreldavad. Valimi moodustasid lõplikult pikema karistusajaga kinnipeetavad ning neile koostatud ITK-d.

Valimis kasutati 21 kinnipeetava ITK-sid. Analüüsitud dokumentide koguhulk oli 31, sest lähtuvalt määrusest „Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend” §12 lg 3 kohaselt toimuvad ITK komisjoni korralised istungid täitmiskavas ettenähtud ajal, kuid mitte harvem kui üks kord aastas. Seega, võeti valimisse kõik ITK-d, mis konkreetsete kinnipeetavate kohta koostatud on.

Uuringus kasutati ITK-sid anonüümselt. Kõik isikuandmed on kustutatud ning ei kajastu analüüsis.

2.2.4. Uurimuse käik

Uuringu läbiviimist alustasin kõikide andmete koondamisega ning esimeste kategooriate loomisega, mis on moodustatud ITK-s kajastuvate punktide alusel. Valimi moodustanud dokumentides sisalduva informatsiooni paigutasin vastavate kategooriate alla.

Loodud kategooriad olid alljärgnevad:

- Kinnipeetavatele koostatud ITK-de arv (kategooria moodustatud statistilise ülevaate saamiseks)
- Komisjoni kavandatavate korraliste istungite ajad
- Kontaktisiku poolt korralise ettekande esitamise tähtaeg
- Kinnipeetava paigutamine vanglas
- Märkused turvalisusriski kohta (eeldatav põgenemise oht vms)
- Kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse
- Võlanõuete täitmine
- Suunamine üld- või kutsehariduse omandamisele või kursustele
- Töövõimelisus ja kutseoskused, suunamine tööhõivesse
- Suunamine teraapiasse, nõustamisele (sotsiaal-, psühho-, narko/alko) ja teraapia vorm (individuaal- või rühmatöö)
- Soodustuste kohaldamine (liik, eeldatav aeg, eesmärk).
- Muud kavandatavad tegevused

Tulemuste analüüsimise teises etapis jagasin kõikides kategooriates oleva informatsiooni omakorda esialgsetesse alakategooriatesse. Alakategooriad lõin lähtuvalt erinevates kategooriates sisalduvast informatsioonist, arvestades selle tunnuseid.

Kolmandas ja viimases etapis formuleerisin lõplikult alakategooriad, koondasin kogutud informatsiooni nende alla ning analüüsisin saadud tulemust.

2.3 Uuringu tulemused

Järgnevas alapeatükis on välja toodud iga ITK-s koostatud ettepanekute taha vangla nimi, kus ettepanek on koostatud. Näiteks *Põgenemise oht on minimaalne.(Tallinn)* Sulgudes olev kohanimi tähistab seega Tallinna Vanglat.

2.3.1 Kinnipeetavatele koostatud ITK-de arv

Kinnipeetava karistuse algus	ITK koostamise kuupäev	1. ITK muutmise kuupäev	2. ITK muutmise kuupäev
21.07.03	27.10.03		
31.03.04	10.09.04		
04.12.04	10.10.05		
02.05.00	09.04.03	08.03.05	
27.11.03	30.09.04		
18.06.02	01.04.04		
15.06.01	18.06.02	11.11.05	
22.02.02	10.12.02		
03.07.01	27.01.04		
12.12.00	11.07.03		
09.01.03	26.06.03	25.06.04	
24.04.02	17.07.03	17.08.04	15.11.05
08.03.03	15.03.04	23.09.04	26.04.05
11.11.03	04.11.04	20.05.04	
27.03.03	08.07.03	Ei ole ITK kinnitamise kuupäeva	26.04.05
15.01.03	03.06.03		
22.02.02	13.02.03		
05.02.02	16.05.03		
05.06.01	05.11.01		
14.02.00	30.11.01		
27.05.97	22.08.01		

Tabel 2. Kinnipeetavatele koostatud ITK-de arv

Nagu tabelist näha ei täida vanglad 29.11.00. a. määrust „Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend”, mille §12 lg 3 kohaselt ITK komisjoni korralised istungid toimuvad täitmiskavas ettenähtud ajal, kuid mitte harvem kui üks kord aastas. Noore kinnipeetava puhul täitmiskava vaadatakse läbi iga kuue kuu järel.

Nagu tabelist selgub ei ole 66,6 % kinnipeetavatele nende ITK-desse esmakordsele täitmiskava koostamisele muudatusi tehtud(st aasta on möödunud ITK koostamise ajast). Teistkordselt ei ole muudetud ITK-sid 85.7 % kinnipeetavatel.

Tabelist selgub ka, et on kinnipeetavaid kelledele oleks pidanud ITK-sid koostama kolm või enam kordi, seda aga tehtud ei ole.

2.3.2. Märkused turvalisusriski kohta (eeldatav põgenemise oht vms)

Ainult informatsioon põgenemise kohta

1. Kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemisohu kohta.(Murru)
2. Kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemisohu kohta.(Murru)
3. Kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemisohu kohta.(Murru)
4. Põgenemise oht on minimaalne.(Tallinn)
5. Põgenemise oht on minimaalne.(Tallinn)

Informatsioon põgenemise kohta ja kinnipeetava isiksusest tulenevad ohud

1. Põgenemiskatseid ei ole registreeritud. Järgib sisekorraeeskirja. Distiplinaarrikkumisi ja intsidentides osalemisi ei ole toimunud.(Murru)
2. Põgenemiskatseid ei ole registreeritud. Alates ITK koostamisest on karistatud distiplinaarkorras noomitusega 1 korral.(Murru)
3. Varem kriminaalkorras karistatud 1 kord.(§100) Esialgsetel andmetel põgenemise oht puudub. (Ämari)

4. Varem kriminaalkorras karistatud 5 korral (§107) Esialgsetel andmetel põgenemise oht puudub. (Ämari)
5. Andmed põgenemise ja kuritegelikesse grupeeringutesse kuulumise kohta puuduvad. Probleemset käitumist ja suhteid ei ole esinenud. Vangistusega kohanenud.(Pärnu)
6. Andmed põgenemise, kuritegude eeldatava toimepanemise ja kuritegelikesse grupeeringutesse kuulumise kohta puuduvad.(Pärnu)
7. Põgenemisoht on vähetõenäoline, kambrikaaslastega läbisaamine rahuldav, autoriteeti ei oma, käitumine rahuldav.(Pärnu)
8. Kogutud, info põhjal võib turvalisuse riske ja põgenemisohtu pidada madalaks. Suitsiidioht madal. Lisariskiks võib pidada sõltuvust narkootikumidest.(Tartu)
9. Kogutud info põhjal võib põgenemisriski pidada minimaalseks, muid turvalisusriske olemasoleva info põhjal ei ole. (Tartu)
10. Kogutud info põhjal võib põgenemisriski pidada minimaalseks, muid turvalisusriske olemasoleva info põhjal ei ole.(Tartu)
11. Kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemise kohta. Riskid on seotud korduva karistusega. Kallaletungioht on mõõdukas. (Tartu)
12. Varem kohtulikult karistamata. Põgenemise oht on minimaalne.(Tallinn)
13. Põgenemiskatseid ei ole registreeritud. Kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemisohu kohta. Kehtivaid distsiplinaarkaristusi ei oma. Administratsiooniga suhtleb viisakalt. Suhted kaaskinnipeetavatega head.(Murru)
14. Kannab teistkordselt pikaajalist karistust raske isikuvastase kuriteo eest. Käitumiselt rahutu ja ebastabiilne, sügavad depressiivsed perioodid. Iseloomult äkiline ja ebastabiilne. Manipuleerija. Noorusaeg möödus lastekodus.(Harku)
15. Iseloomult näib rahulik ja tasakaalukas, kuid varjab oma tõelisi võimeid. Kui tahab, suudab manipuleerida nõrgema tahtejõuga inimesega. Ei loo suhteid kergesti, armastab lugeda ja olla omaette. Depressiivne.(Harku)

Informatsioon põgenemise kohta puudub

1. Seoses probleemidega eeluurimisvanglas võib kuuletuda negatiivselt meelestatud kinnipeetavate nõuetele.(Viljandi)
2. Noorena oli Kaagvere Eriinternaatkoolis. Loomult plahvatuslik, armastab olla tähelepanu keskmes.(Harku)
3. Kaaskinnipeetavate poolt ohtu ei tähelda. (Ämari)

Üldsõnaline, ei ole märgitud põgenemisohtu ja muid turvalisusriske

1. Turvalisusriske ei ole täheldatud.(Ämari)
2. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut.(Viljandi)
3. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut.(Viljandi)
4. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut.(Viljandi)
5. Ei ohusta vangla julgeolekut. (Viljandi)
6. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut. (Viljandi)
7. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut. (Viljandi)
8. Kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut. (Viljandi)

16,1 % märkustest sisaldab vaid informatsiooni põgenemise kohta nt *kava koostamise ajal ei ole komisjonil informatsiooni võimaliku põgenemisohu kohta*. 48,3 % puhul on märgitud informatsioon põgenemise kohta ja muust informatsioonist tulenevad ohud vangla julgeolekule, nt *varem kriminaalkorras karistatud 1 kord.(§100) Esialgsetel andmetel põgenemise oht puudub*. Kolmel ITK-l puudub mäрге põgenemisohu kohta, kuid on märgitud muudest teguritest tingitud ohud julgeolekule. 25,8 % märgetest on üldsõnalised ning ei ole konkreetselt märgitud turvalisusriske, nt *kinnipeetav ei ohusta vangla julgeolekut*.

2.3.3. Kinnipeetava paigutamine vanglas

Märgitud ainult koht, kuhu paigutatud

1. 4. eluosakond.(Murru)

2. Kannab karistust 4-ndas eluosakonnas.(Murru)
3. Paigutada 4. eluosakonda.(Ämari)
4. Paigutatud II eluosakonda. (Viljandi)
5. Paigutatud II eluosakonda.(Viljandi)
6. Paigutatud II eluosakonda.(Viljandi)
7. Paigutada III osakonda.(Viljandi)
8. Paigutatud II eluosakonda. (Viljandi)
9. Paigutada II sektsiooni. (Viljandi)
10. Paigutada II eluosakonda. (Viljandi)
11. Paigutatud II eluosakonda. (Viljandi)
12. Pärnu Vangla I elukorpus.(Pärnu)
13. Pärnu Vangla I elukorpus.(Pärnu)
14. Pärnu Vangla I elukorpus.(Pärnu)
15. Tallinna Vangla vangistusosakond. 3. salk.(Tallinn)
16. Tallinna Vangla vangistusosakond.(Tallinn)
17. Tallinna Vangla vangistusosakond. I salk.(Tallinn)

Märgitud paigutamise põhjused ja paigutus

1. Isiksuse omadusi arvestades suunata 4. eluosakonda. (Murru)
2. 4. eluosakonnast 10-III. eluosakonda seoses tööle asumisega.(Murru)
3. Isiksuse omadusi arvestades paigutada 4. eluosakonda. (Murru)
4. Esialgsetel andmetel võib koos viibida teiste kinnipeetavatega. Soovib elada sektsioonis nr.3. (Ämari)
5. Esialgsetel andmetel võib koos viibida teiste kinnipeetavatega. Soovib elada osakonnas nr 1.(Ämari)
6. Isiksuse omadusi arvestades suunata 11. eluosakonda. Kui asub õppima, siis ümber paigutada vastavasse eluosakonda. (Murru)
7. Karistuse kandmise individualiseerimise eesmärgil kaaluda pikemas perspektiivis Tartu Vanglas oma vennast lahku paigutamist. (Tartu)

Üldsõnaline, ei nähtu paigutamine ja põhjused

1. Paigutamine kinnipeetava individuaalsust arvestades ja vastavalt operatiivvajadustele.(Ämari)
2. Paigutamine vanglas toimub üldistel alustel ja vastavalt operatiivolukorrale. (Tartu)
3. Paigutamine toimub üldistel alustel, täitmiskavas püstitatud eesmärgid ei sea paigutusele eritingimusi. (Tartu)
4. Paigutamine toimub üldistel alustel, täitmiskavas püstitatud eesmärgid ei sea paigutusele eritingimusi.(Tartu)

Märgitud kuhu võib paigutada

1. Võib paigutada ühte tuppa esmakordselt karistatutega, võimalusel väikesesse tuppa. (Harku)
2. Paigutada ühte tuppa varem kohtulikult karistatutega. (Harku)

Märgitud paigutamise põhjused

1. Põeb enureesi ja on raskusi puhtuse hoidmisega, siis on soovitatav paigutada tuppa, kus on vähem kinnipeetavaid. Ei suuda taluda pikka aega palju inimesi, ohjeldamatute agressiivsete reaktsioonidega. (Harku)

54,8 % ITK-dest oli märgitud ainult koht kuhu kinnipeetav on paigutatud, nt *paigutatud II eluosakonda*. 22,5 % oli märgitud kinnipeetava paigutamise põhjused ja paigutus, nt *isiksuse omadusi arvestades suunata 11. eluosakonda. Kui asub õppima, siis ümber paigutada vastavasse eluosakonda*. 12,9 % ettepanekutest on üldsõnalised, millest ei selgu paigutamise põhjused ja paigutus, nt *paigutamine vanglas toimub üldistel alustel ja vastavalt operatiivolukorrale*. 6,4 % ettepanekutest on märgitud, kuhu võiks kinnipeetava paigutada aga ei ole märgitud konkreetselt, nt *võib paigutada ühte tuppa esmakordselt karistatutega, võimalusel väikesesse tuppa*. Ühel juhul on märgitud kinnipeetava isikuomadused ning nendest lähtuvalt määratakse ka paigutamine.

Eeltoodust järeldeb, et ühtset süsteemi ITK-desse kinnipeetavate paigutamise märkimisel vanglates ei ole. Ettepanekutes ei ole individuaalselt lähenetud ja enamasti ei toodi ka põhjendusi, miks kinnipeetav just sinna sektsiooni või kambrisse on paigutatud. Üheks põhjuseks võib olla see, et käesoleval hetkel Eesti vanglate arhitektuur ei võimalda kinnipeetavate paigutamist arvestades nende isikuomadusi.

2.3.4. Kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse

Üldsõnaline, ei ole märgitud võimalusi ja muid põhjuseid

1. Ümberpaigutamine teise kinnisesse vanglasse vastavalt Vangistusseaduse § 19. (Murru)
2. Vangistusseaduse § 20 p 2 järgi ümberpaigutamine avavanglasse ei ole võimalik.(Ämari)
3. Selgitatud võimalusi ümberpaigutamiseks teise kinnisesse või avavanglasse. Hetkel ei ole ümberpaigutamine vajalik.(Ämari)
4. Vangistusseaduse § 20 p 2 järgi paigutamine avavanglasse on võimalik.(Ämari)
5. Selgitatud ümberpaigutamise võimalusi teise kinnisesse ja avavanglasse. Ümberpaigutamine teise kinnisesse vanglasse ei ole vajalik. (Ämari)
6. Ümberpaigutamiseks teise kinnisesse vanglasse puuduvad vajadused. (Viljandi)
7. Ümberpaigutamiseks teise kinnisesse vanglasse puuduvad vajadused. (Viljandi)
8. Suunamine teise kinnisesse vanglasse ei ole vajalik. (Viljandi)
9. Suunamine teise kinnisesse vanglasse ei ole hetkel vajalik.(Viljandi)
10. Aluseks võetakse Vangistusseaduse § 20 lg 1,2 ja § 2 lg 1. Antud momendil vajadus puudub ümberpaigutamiseks teise kinnisesse vanglasse.(Pärnu)
11. Aluseks võetakse Vangistusseaduse § 20 lg 1,2 ja § 21 lg 1. Antud momendil vajadus puudub.(Pärnu)
12. Aluseks võetakse Vangistusseaduse § 20 lg 1,2 ja § 21 lg 1.(Pärnu)

Märgitud ümberpaigutamise võimalused

1. Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärke, ei ole esialgu otstarbekas Rummu avavanglasse paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust. (Murru)
2. Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärke, ei ole esialgu otstarbekas Rummu avavanglasse paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust. (Murru)
3. Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärke, ei ole esialgu otstarbekas avaosakonda paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust.(Murru)
4. Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärke, ei ole esialgu otstarbekas Rummu avavanglasse paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust. (Murru)
5. Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärke, ei ole esialgu otstarbekas avaosakonda paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust.(Murru)
6. Avavanglasse paigutamine ei ole võimalik seoses narkootikumide tarvitamisega. Teistesse vanglatesse paigutamine vastavalt vajadusele.(Tartu)
7. Teise kinnisesse vanglasse paigutada vajadusel. Avavanglasse suunamine ei ole võimalik karistus paragrahvi pärast. (Tartu)
8. Kui distsiplinaarkaristusi ei esine on tulevikus avavangla võimalik.(Tallinn)
9. Võimalus paigutada ümber avavanglasse või teise vanglasse puudub. (Harku)
10. Võimalus paigutada ümber avavanglasse või teise vanglasse puudub. (Harku)
11. Reaalne ümberpaigutamise võimalus puudub. Omandatud keskharidus Harku Õhtukoolis 1994.a. (Harku)
12. Kuriteo iseloomu tõttu ei ole võimalik avavanglasse paigutamine, teise kinnisesse vanglasse paigutamine toimub sõltuvalt operatiivolukorrast, kuid peresidemete säilimise huvides tuleb Tartu Vanglat pidada sobivaimaks. (Tartu)
13. Ümberpaigutamine avavanglasse on välistatud kuna on süüdi mõistetud KrK § 115` lg 3 ja § 115 lg 3 järgi. Korduvate korrarikkumiste korral on võimalik ümberpaigutamine teise kinnisesse vanglasse.(Tallinn)

14. Avavanglasse ümberpaigutamise on välistatud (süüdi mõistetud KrK § 101 järgi).

Korduvate distsipliinirikumiste korral võimalik ümberpaigutamine teise kinnisesse vanglasse.(Tallinn)

Neljal ITK-1 (12,9 %) ei olnud märgitud kinnipeetava ümberpaigutamist avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse. 38,7 % ettepanekutest on üldsõnalised, ei ole märgitud ümberpaigutamise võimalusi ega ka toodud muid põhjusi selle kohta, miks ei ole võimalik kinnipeetavat paigutada, kas avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse. Näiteks lause *vangistusseaduse § 20 p 2 järgi paigutamine avavanglasse on võimalik*. Sellest lausest ei selgu, miks on paigutamine võimalik, mida kinnipeetav selleks tegema peab, et avavanglasse saada ning millised on selleks seatud tingimused. 45,1 % märgetest on konkreetsamad ning on lahti kirjutatud paigutamise võimalused ja põhjendused selle kohta, kas kinnipeetaval on üldse võimalik avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse saada. Näiteks lause *arvestades karistust, kavas püstitatud eesmäärke, ei ole esialgu otstarbekas Rummu avavanglasse paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat vajadust*. Antud punktis märgitud ettepanekutest ei selgu võimalik ümberpaigutamise aeg, kui see vastavalt seadusele olekski võimalik.

2.3.5. Suunamine üld- või kutsehariduse omandamisele või kursustele

Suunamine puudub

1. Haridus 8 klassi. Soov õppida puudub. (Ämari)
2. Haridus 10 klassi. Hariduse omandamine (11.klass) 2004/2005 õppeaastast. Arvutiõpe. (Ämari)
3. Omandatud haridus 10 klassi (tunnistus puudub).(Pärnu)
4. Töötanud maalrina ja Narva muuseumis saalitöötajana. Vanglas olles on asunud tööle vatitekkide õmblejana. (Harku)
5. Keskeri.(Pärnu)
6. Omab kesk-eri haridust.(Tallinn)
7. Otstarbekas. Omab keskharidust, kutseoskusi keevitajana ja tiserina. (Murru)

8. Omab kesharidust, 1987 Paldiski Keskkool. Eesti keele oskus algtasemel. 2003/2004 õ-a soovib omandada õmbluse eriala Kutsekoolis nr 5. Õpib iseseisvalt inglise keelt. (Harku)
9. Otsene vajadus üldhariduse ja/või kutsehariduse omandamiseks puudub. (Tartu)
10. Keskkharidus (Rummu EKK 2003). Soovib õppida inglise keelt.(Rummu)
11. Haridus 10 klassi. Soov õppida ja saada keskkharidus.(Ämari)

Suunamine olemas

1. Haridus 9 klassi. Suunata kooli keskkhariduse omandamisele.(Tallinn)
2. Suunatud õppima üldhariduskooli 9 kl omandama põhiharidust.(Viljandi)
3. Suunatud õppima üldhariduskooli 9 kl omandama põhiharidust.(Viljandi)
4. Suunatud õppima üldhariduskooli omandama põhiharidust.(Viljandi)
5. Kinnipeetav on lõpetanud Erikutsekooli 9 kl ja 2005.a. on suunatud õppima kutsekooli pehme mööbli parandaja erialale. (Viljandi)
6. Suunatud õppima kutsekooli ehitustöö erialale.(Viljandi)
7. Suunatud õppima üldhariduskooli omandama põhiharidust.(Viljandi)
8. Omandatud keskkharidus. Vabaduses alustatud kõrghariduse omandamist. Eesti keele kursustel osalemine. (Tartu)
9. Jätkata õpinguid Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi 11. klassis eesmärgiga omandada keskkharidus.(Tartu)
10. Omab põhiharidust, suunata keskkooli või kutsekooli elukutse omandamisele.(Tallinn)
11. Suunamine üldhariduskooli või kutseõppesse otstarbekas. Omab põhiharidust. (Murru)
12. Põhiharidus, 1993-1997 Harku Õhtukoolis, 10, klass jäi pooleli Harku Õhtukoolis 1999/2000 õ-a. Alustas õpinguid Harku Õhtukoolis 10. klassis individuaalkava alusel alates 24.03.2003. (Harku)
13. Suunata soovi korral õpinguid jätkama või sobivale erialale kutsekooli. Omab keskkharidust, ja töökogemust.(Murru)
14. VangiS andmetel keskkharidusega. Omab elektri-gaasikeevitaja eriala. REKK-is on omandanud lukksepp-koostaja ja õmbleja erialad. Soovitav jätkata õppimist kutsekoolis.(Murru)

15. Jätkata õpinguid Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi 10. klassis eesmärgiga omandada keskharidus Jätkata õpinguid Tartu Kutsehariduskeskuses keevitaja eriala omandamist. (Tartu)
16. Omab põhiharidust. Haridust täiendama ei ole asunud. Vajalik jätkata õpinguid üldharidus, -või kutsekoolis eriala omandamiseks, et kindlustada kasulik hõivatus pika karistusaja jooksul ning olla pärast vabanemist konkurentsivõimelisem töajuturul. Soovib omandada kindlat eriala puidu erialal.(Murru)
17. Inspektor-kontaktisiku ettepanek:Kinnipeetav õppis üldhariduskooli 9 klassis, kuid katkestas õpingud seoses töötamisega väljaspool vangla territooriumi. Õppima asub uuesti 2005a sügisel, et omandada põhiharidus. (Viljandi)
18. Suunatud õppima üldhariduskooli omandama põhiharidust. Inspektor-kontaktisiku ettepanek: Lõpetas 2004 õppeaastal 8. klassi ja soovib edasi õppida 9. klassis. Edasi soovib õppida kutsekooli müürsepa erialal.(Viljandi)
19. Omandatud haridus: 11 klassi, Võru Meremäe Keskkool (dokumentaalselt tõestamata). Hariduse omandamisele suunamine juhul, kui tööga hõivatus lõppeb.(Pärnu)
20. Omab keskharidust ja töökogemust. Eesmärgid hariduse osas esimesel aastal täidetud - lõpetas käesoleval aastal lukksepa kursused. Planeerib asuda õmblemist õppima.(Murru)

35,4 %-il märgetest suunamine üld- või kutsehariduse omandamisele või kursustele puudub. Näiteks lauses- *Otstarbekas. Omab keskharidust, kutseoskusi keevitajana ja tislarina-* ei ole märgitud suunamist, st mida oleks otstarbekas kinnipeetaval õppida või juurde omandada. Seejuures tuleks arvestada, millega isik väljaspool vanglat tegelema asub ja millised on kinnipeetava võimalused. 64,5 % ITK-del on suunamine, või juba koht kuhu varemalt suunatud, välja toodud. Näiteks: *Omab põhiharidust, suunata keskkooli või kutsekooli elukutse omandamisele.* Selles lauses on küll suunamine olemas, kuid siiski üldsõnaline, kuna ei ole arvestatud ja välja toodud kinnipeetava individuaalsust. Märkima peaks selles punktis konkreetselt, millist eriala või klassi õppima asutakse ning samuti ka aeg. Uuritud ITK-dest oli üks paremaid ettepanekutest järgnev lause: *Omab põhiharidust. Haridust täiendama ei ole asunud. Vajalik jätkata õpinguid üldharidus, -või kutsekoolis eriala omandamiseks, et kindlustada kasulik hõivatus pika karistusaja jooksul ning olla pärast vabanemist konkurentsivõimelisem töajuturul. Soovib omandada kindlat eriala*

puidu erialal. Kokkuvõtteks ei ole ITK-des püstitatud eesmärgid konkreetset, vaid on üldsõnalised, mistõttu nende täitmist ei ole võimalik jälgida ning hinnata.

2.3.6. Töövõimelisus ja kutseoskused, suunamine tööhõivesse

Töövõimelisus ja kutseoskused märgitud

1. Töövõimeline. Väidetavalt tislari ja ehitaja oskused. Soov teha tööd.(Ämari)
2. Töövõimeline. Omab ehitustislari ja parketipanija kutset. Soovitav töötamine vanglas.(Ämari)

Töövõimelisus ja kutseoskused ning suunamine tööhõivesse märgitud

1. Töövõimeline. Töökogemus juhutöödel, talutöödel. Töötamine AS Vanglatööstus. (Ämari)
2. Eriala ei oma. Eelmise karistuse kandmise ajal Harku Vanglas omandas Kutsekoolis maalri ja õmblusoskused. Viimati töötas Mäo puidutsehhis mööbli komplekteerijana. Soovib töötada õmblustsehhis, töö oleks soovitavam omaette. (Harku)

Töövõimelisus ja kutseoskused ei ole märgitud

1. Ei ole otstarbekas. (Murru)
2. Alates 2004.a. maikuust töötab OÜ Puidutööstus töolisena.(Murru)
3. Otstarbekas, kui leidub sobiv rakendus. (invaliid) (Murru)
4. Suunata eluosakonna koristus- ja remonditöödele. Tööleasumine otstarbekas.(Murru)
5. Töötab majandustöödel.(Viljandi)
6. Töötas enne vangistust turismitalus töolisena. Vangla siseselt loobus tööhõivest, sooviga osaleda infotehnoloogia õppegrupis.(Pärnu)
7. Pärnu vanglal puuduvad võimalused suunata tööhõivesse.(Pärnu)
8. Jätkata võimalusel töötamist raamatukogus. (Tartu)

9. Töötab AS Vanglatööstuse õmblustsehhis. Vabaduses töötas baaridaamina Paldiskis. (Harku)

Kutseoskusi ja suunamist ei ole märgitud

1. Töist rakendust ei ole leidnud. Probleemid tervisega.(Murru)
2. Töövõimeline. Soov teha tööd. (Ämari)

Töövõimelisust ei ole märgitud

1. Enne vangistust töötas AS Meditoris autoremondilukksepana. Pärnu vanglas on määratud direktori 14.10.2003.a. käskkirjaga nr 54 tööle köögitöölisena.(Pärnu)
2. Ei ole huvitatud majandustöödest. Arvestades häid teadmisi tehnikavallas ning huvi töötamise vastu kaaluda AS Vanglatööstuse laienduste järgselt võimalikku rakendust. (Tartu)
3. On elukutselt veterinaar. Võimalusel suunata meditsiinalitusse abitööliseks.(Tallinn)
4. Kutset ei oma. Vabanemisel suunata tööhõiveametisse. (Viljandi)
5. Töötanud maalrina ja Narva muuseumis saalitöötajana. Vanglas olles on asunud tööle vatitekkide õmblejana. (Harku)

Töövõimelisust ja suunamist ei ole märgitud

1. Elukutselt on ehitaja.(Tallinn)
2. Omab koka eriala. Ämari vanglas töötas kinnipeetavate sööklas kokana.(Tallinn)
3. Kutset ei oma. (Viljandi)
4. Kutset ei oma. (Viljandi)
5. Ei oma kutseoskusi. (Viljandi)
6. Ei oma kutseoskusi. (Viljandi)
7. Kutseoskused puuduvad(Viljandi)
8. Kutseoskused puuduvad(Viljandi)

Kutseoskusi ei ole märgitud

1. Soovis töötada ja leidis rakendust AS Eesti Vanglatööstuses. ITK koostamise hetkel töötab Tartu Vangla majandussalgas kaupluse abitöölisena. Üldine töövõimelisus väga hea. (Tartu)
2. Töövõimelisus hea. Võimalusel rakendada Tartu Vangla majandussalgas, kuid mitte toidujagajana. (Tartu)

Antud punkt on kinnipeetava resotsialiseerumise koha pealt väga oluline, kuna siinkohal on vanglal võimalus suunata kinnipeetavaid arendama seniseid vajakajäämisi tööoskuse vallas ja ka mõnel kinnipeetaval ei ole üldse tööharjumust. Uuritud ITK-dest võib järeldada, et ettepanekud on üldsõnalised ja nendes on puudu komponendid, mis peaksid ettepanekutes kirjas olema. 6,4 % ettepanekutest olid ainult töövõimelisus ja kutseoskused märgitud, nt *Töövõimeline. Väidetavalt tislari ja ehitaja oskused. Soov teha tööd.* 29 % ettepanekutest ei ole töövõimelisust ja kutseoskuseid märgitud, nt *Töötab majandustöölisel.* 6,4 % ei ole märgitud kutseoskusi ja suunamist, nt *Töövõimeline. Soov teha tööd.* 16,1 % ei ole märgitud töövõimelisust, nt *Kutset ei oma. Vabanemisel suunata tööhõiveametisse.* 25,8 % ettepanekutest ei ole märgitud töövõimelisust ja suunamist tööhõivesse, nt *Ei oma kutseoskusi.* 6,4 % ei ole märgitud kutseoskusi, nt *Töövõimelisus hea. Võimalusel rakendada Tartu Vangla majandussalgas, kuid mitte toidujagajana.* Ühel ITK-l oli ettepanekutes ainult sõna *töötab*. Kahel(6,4 %) ITK-l oli märgitud nii töövõimelisus ja kutseoskused ning suunamine tööhõivesse, kuid neid iseloomustab ka üldsõnalisus nagu näiteks *Töövõimeline. Töökogemus juhutöödel, talutöödel. Töötamine AS Vanglatööstus.* Seega ei ole püstitatud eesmärgid konkreetseid vaid üldsõnalised, ning nende täitmist ei ole võimalik jälgida ning hinnata. Samuti puudub ettepanekutes reaalne ajagraafik hariduse omandamiseks.

2.3.7. Suunamine teraapiasse, nõustamisele(sotsiaal-, psühho-, narko/alko) ja teraapia vorm(individaal- või rühmatöö)

Ettepanekud üldised, eesmärgistamata

1. Individaaltöö või grupitöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust. (Murru)
2. Individaaltöö või grupitöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust(Murru)
3. Alustada individaaltööd või grupitööd psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust. Vajalik osalemine sotsiaalprogrammides.(Murru)
4. Individaaltöö või grupitöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust. (Murru)
5. Jätkata individaaltööd või grupitööd psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust.(Murru)
6. Jätkata individaaltööd psühholoogi ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust.(Murru)
7. Vajab psühholoogi nõustamist.(Ämari)
8. Vajab psühholoogi nõustamist (tarvitanud narkootikume). (Ämari)
9. Psühholoogiline nõustamine. vestlused sotsiaaltöötaja ja kontaktisikuga. (Ämari)
10. 1. Psühholoogiline nõustamine. 2. Sotsiaalnõustamine. 3. Pidev kontakt psühhiaatriga ja põielihaste treenimiseks aparadi iga öine kasutamine. 4. Osaleda vanglas korraldatavatel üritustel, projektides, grupi- ja individaaltöös. (Harku)
11. 1. Sotsiaalnõustamine. 2. Psühholoogiline nõustamine.3. Järjepidev psühhiaatriline kontroll ja vajadusel ravi. 4. Osaleda individaalses ja rühmatöös. (Harku)
12. Käia sotsiaaltöötaja juures, osaleda tegeluses. (Harku)
13. Kontaktisiku ettepanekud:1. Individaalsed vestlused sotsiaaltöötajaga 1 kord kuus. 2. Individaalsed vestlused psühholoogiga vastavalt kinnipeetava soovile. (Viljandi)
14. Kontaktisiku ettepanek: Arvestades kinnipeetava käitumist, toetada osavõttu sotsiaalprogrammides ja grupitöodes. Individaalsed vestlused 1 kord kuus. Vajab psühholoogilist nõustamist. (Viljandi)

15. 1. Sotsiaaltöötajaga toimuvad kohtumised vastavalt vajadusele avalduse alusel, regulaarseid kohtumisi ei vaja. 2. Psühholoogiga toimuvad kohtumised avalduse alusel jooksvate probleemide ilmnemisel või lühiajalise väljasõidu ja tingimisi ennetähtaegse vabanemise võimaluse avanemisel.(Pärnu)
16. Arsti hinnang tervisele: saanud ravikuuri kaksteistsõrmiku haavandi ravile, anamneesis, mennengiit. Sotsiaaltöötaja ja psühholoogiga toimuvad kohtumised vastavalt vajadusele, regulaarseid kohtumisi ei vaja. Psühholoogilisest testist lähtuvalt kaldub end ülehindama vaimsete võimete, elukogemuste ja enesevalitsuse, sotsiaalse suhtlemise osas.(Pärnu)
17. Arsti hinnang tervisele: maksastrihhoos. Varem kohtulikult karistatud, praegune tegu sooritatud katseajal. Perekonnaseisult lahutatud. Enda sõnul vabaduses olemas elukoht, elas koos pojaga. Omastega suhtleb telefoni ja kirja teel. Enne vangistust ei töötanud enda sõnul (invaliidsusgrupp), enne invaliidsuse saamist töökogemus autojuhina. Suheldes kinnine, vaikne, veidi ärev. Võimalusel soovib töötada vanglas ja vabaneda ennetähtaegselt. Vaba aja tegevusteks huvi üles ei näita, hobina toob välja ristsõnade lahendamise. Sotsiaaltöötaja ja psühholoogi vastuvõtt vastavalt vajadusele.(Pärnu)
18. Sotsiaal- ja psühholoogiline nõustamine individuaaltöö korras.(Tallinn)
19. Suunata individuaalsele sotsiaal- ja psühholoogilisele nõustamisele. Nõustamisel pöörata suurt tähelepanu ettevalmistamisele vabanemiseks. Võimalusel suunata sotsiaalprogrammidesse resotsialiseerimise eesmärgil. Pika karistusaja tõttu vajab kindlasti abi oma elu korraldamisel pärast vabanemist.(Tallinn)

Ettepanekud konkreetsed, eesmärgipärased

1. Osalenud Viha juhtimise grupis, AA-grupis. Psühholoogiline nõustamine (emotsioonidega toimetulek, viha juhtimise grupis omandatu kinnistamine).(Ämari)
2. 1. individuaalsed vestlused sotsiaaltöötajaga 4 korda kuus. 2. Suunatud osalema sotsiaalprogrammi ART või kunstiteraapiasse. 3. Individuaalsed vestlused psühholoogiga vastavalt kinnipeetava soovile.(Viljandi)
3. 1. individuaalsed vestlused sotsiaaltöötajaga 4 korda kuus. 2. Suunatud osalema sotsiaalprogrammi ART. 3. Individuaalsed vestlused psühholoogiga vastavalt kinnipeetava soovile.(Viljandi)

4. 1. Individuaaltöö kinnipeetavaga üks kord kuus ning individuaalsed vestlused vastavalt kliendi soovile. 2. Psüühilise seisundi halvenedes pakkuda võimalust psühholoogiliseks nõustamiseks. 3. Testida kinnipeetavat enda paremaks tundaõppimiseks ning oma vajaduste ja võimaluste tunnetamiseks karistusaja jooksul. (Viljandi)
5. 1. Individuaaltöö kinnipeetavaga üks kord kuus ning individuaalsed vestlused vastavalt kliendi soovile. 2. Psüühilise seisundi halvenedes pakkuda võimalust psühholoogiliseks nõustamiseks. 3. Testida kinnipeetavat enda paremaks tundaõppimiseks ning oma vajaduste ja võimaluste tunnetamiseks karistusaja jooksul.(Viljandi)
6. Individuaalsed vestlused 3 korda kuus(sotsiaaltöötaja). Testida kinnipeetavat enda paremaks tundaõppimiseks ja oma vajaduste ja võimaluste tunnetamiseks karistusaja jooksul.(psühholoog). Kinnipeetav osaleb "Viha juhtimise" kursusel 2004.a.(sots. töötaja, psühholoog).(Viljandi)
7. Grupitöö - "Abiks iseendale" osalemine. Võimalusel eneseanalüüsi grupis osalemine. (Tartu)
8. Individuaalsed vestlused 3 korda kuus(sotsiaaltöötaja). Testida kinnipeetavat enda paremaks tundaõppimiseks ja oma vajaduste ja võimaluste tunnetamiseks karistusaja jooksul.(psühholoog). Kinnipeetav osaleb "Viha juhtimise" kursusel 2004.a.(sots. töötaja, psühholoog).(Viljandi)
9. Individuaalne pastoraalnõustamine kaplani poolt kinnipeetava initsiatiivil. Muud nõustamised ning teraapiates osalemine otsustada korralistes ettekannetes kajastuva info põhjal. (Tartu)
10. Individuaalne pastoraalnõustamine kaplani poolt kinnipeetava initsiatiivil. Muud nõustamised ning teraapiates osalemine otsustada korralistes ettekannetes kajastuva info põhjal.(Tartu)
11. Individuaalne nõustamine Enne vabanemist suunata psühhosotsiaalse rehabilitatsiooni programmi. (Tartu)
12. Arvestades toimepandud kuritegusid vajab kindlasti psühholoogilist nõustamist nii individuaal-kui ka rühmatöö korras. Vestlustel pöörata tähelepanu vägivallale.(Tallinn)

Kinnipeetava suunamine teraapiasse ja nõustamine karistuse kandmise seisukohalt on üks kinnipidamise peaesmäärke. Mitmesuguste sotsiaalprogrammide ja teraapiate kaudu on võimalik vähendada kinnipeetavate retsidiivsust, mille tulemusena kinnipeetavatel nõuemaldatakse kuritegevust soodustavad tegurid. Tänapäeval on hakatud üha enam Eesti vanglasüsteemi sisse viima mitmesuguseid sotsiaalprogramme, mis on mujal maailmas juba ammu kasutusel ja tõestanud oma efektiivsust. Näiteks võib tuua programmi „Viha juhtimine”.

Uuritud ITK-des on siiski, suunamine teraapiasse, nõustamisele (sotsiaal-, psühho-, narko/alko) ja teraapia vorm(individuaal- või rühmatöö), jäädud üldsõnaliseks, st ei ole konkreetselt märgitud, et millistes programmides peaks ja oleks vajalik kinnipeetaval osaleda ning ettepanekud ei ole eesmärgistatud(61,9 % uuritud ITK-dest). 38,7 % ITK-dest on konkreetsed ning eesmärgistatud, nt *Osalenud Viha juhtimise grupis, AA-grupis. Psühholoogiline nõustamine (emotsioonidega toimetulek, viha juhtimise grupis omandatu kinnistamine*. Kuna ettepanekud enamuse on üldsõnalised, siis ei ole püstitatud eesmäärke võimalik jälgida ja hinnata.

2.3.8. Võlanõuete täitmine

Võlanõuete täitmine üldsõnaline

1. Kontaktisiku ettekandest ei selgu võlanõude täitmine.(Murru)
2. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale seadusandlusele.(Murru)
3. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale seadusandlusele.(Ämari)
4. Vastavalt kehtivale seadusandlusele.(Viljandi)
5. Vastavalt kehtivale seadusandlusele.(Viljandi)
6. Vastavalt kehtivale seadusandlusele.(Viljandi)
7. Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Viljandi)
8. Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Viljandi)
9. Vastavalt kehtivale seadusandlusele. (Viljandi)
10. Vastavalt kehtivale seadusandlusele. (Viljandi)
11. Vastavalt kehtivatele seadusaktidele. (Tartu)

12. Vastavalt seadusele. (Tartu)
13. Vastavalt seadusele. (Tartu)
14. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale seadusaktidele. (Tartu)
15. Omab hagi.(Tallinn)
16. Omab hagi(Tallinn)
17. Võlanõuet täidab regulaarselt.(Murru)
18. Hagi olemasolul maksta isiklikule arvele laekuvatest summadest.(Ämari)
19. Hagi olemasolul maksta isiklikule arvele laekuvatest summadest. (Ämari)

Informatsioon võlanõude olemasolu kohta

1. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale korrale. Selle täitmist arvestatakse TEV menetluses ja soodustuste kohaldamisel. (Murru)
2. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale korrale. Selle täitmist arvestatakse TEV menetluses ja soodustuste kohaldamisel. (Murru)
3. Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale korrale. Selle täitmist arvestatakse TEV menetluses. (Murru)
4. Kava koostamise ajaks võlanõudeid laekunud ei ole. Laekumise korral kinnipidamine vastavalt vangistusseadusele. (Ämari)
5. Täiteleht ei ole käesolevaks ajaks Harku Vanglasse täitmiseks saabunud. (Harku)
6. Pärnu Vanglas puuduvad täitelehed võlgnevuste kohta.(Pärnu)
7. Pärnu Vangla finantsosakonna andmetel täitelehed võlgnevuste kohta puuduvad.(Pärnu)

Märgitud võlanõude suurus

1. Täiteleht saabunud täitmiseks Harku Vanglasse summas 27 382.60. (Harku)
2. Võlad vastavalt kohtuotsusele 7611,70 EEK. (Harku)
3. Pärnu Vangla finantsosakonna andmetel omab täitelehti summas 16579.65 EEK-i.(Pärnu)

Kahel (6,4 %)ITK-l puudub märke võlanõuete täitmise kohta. 61,2 % koostatud ettepanekutest on võlanõuete täitmine sõnastatud üldsõnaliselt. Ei ole võimalik välja

lugeda, kas kinnipeetaval on võlanõue või mitte ja mis tagajärjed võiksid olla nõude mittetäitmisel. Individuaalse täitmiskava individualiseerimise põhimõtet ei ole järgitud. Näitena illustreerib lause *Võlanõuete täitmine vastavalt kehtivale seadusandlusele*. 22,5 % märgetest on olemas mõningane informatsioon võlanõude olemasolu kohta, kuid samas ei ole piisav konkreetsete järelduste tegemiseks, nt *täiteleht ei ole käesolevaks ajaks Harku Vanglasse täitmiseks saabunud*. Kolmel(9,6 %) ITK-1 on olemas võlanõude suurus summaarselt, nt *Võlad vastavalt kohtuotsusele 7611,70 EEK*. Selles lauses võlanõude suurus on küll olemas aga ei ole märgitud, kas kinnipeetav on asunud täitma võlanõuet või mitte.

2.3.9. Soodustuste kohaldamine (liik, eeldatav aeg, eesmärk).

Soodustuse liik, eeldatav aeg ja eesmärk märgitud

1. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: - karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala või klassi; läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust; - omab dokumente; siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; 2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht. (Murru)
2. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:- karistuse vältel on käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust;- õppinud aktiivselt;- omab dokumente;siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; 2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht. (Murru)

3. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:- karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust;-õppinud aktiivselt;siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides;2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht.(Murru)
4. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: - karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala/või töötanud;- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust; siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; 2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht. (Murru)
5. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: - karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirja (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala/klassi;- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust;-omab dokumente; siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides;2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht.(Murru)
6. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: - karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala; -läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust;-omab dokumente;siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides;2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset

vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht.(Murru)

7. Kui kinnipeetav on käitunud õiguskuulekalt, on läbinud individuaaltöö sotsiaaltöötaja ja psühholoogi juhendamisel, siis esitada kinnipeetav kohtule vabastamiseks vangistusest tingimisi enne tähtaega ning lubada enne vabanemist lühiajalisele väljasõidule, et leida sobiv töökoht. Kinnipeetav on viibinud ühel korral lühiajalisel väljasõidul.(Viljandi)
8. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: karistuse vältel on käitunud õiguskuulekalt ning jälginud vangla kodukorda ja sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ega intsidentides osalemist), siis: 1. Lubada seaduses toodule lisaks mitte vähem kui kaks pikaajalist kokkusaamist aastas. 2. Lubada seaduses toodule lisaks mitte vähem kui kaks lühiajalist kokkusaamist kuus. 3. Kui on läbitud grupitöö Abiks iseendale ja tekib seaduslik võimalus siis võimalusel õpingute jätkamine kõrgkoolis 2005 aasta sügisest. Muude soodustuste kohaldamist otsustatakse igakordselt eraldi. (Tartu)
9. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: karistuse vältel on käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist); on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud edukalt keskkooli ja keevitaja eriala; on osalenud aktiivselt vabanemise ettevalmistamises siis: Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; lubada võimaliku ennetähtaegse vabanemise eel lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes stabiilne töökoht. (Tartu)
10. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: karistuse vältel on käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist); on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud edukalt keskkooli; on osalenud aktiivselt vabanemise ettevalmistamises siis: Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; lubada võimaliku ennetähtaegse vabanemise eel lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes stabiilne töökoht. vajadusel võimaldada pikaajalisi ja lühiajalisi kokkusaamisi seaduses toodud sagedusele lisaks vähemalt kaks korda aastas.(Tartu)

Ei ole märgitud soodustuse liiki, aega ja eesmärki

1. Vaadata läbi peale kinnipeetava tundmaõppimist.(Ämari)
2. Vaadata läbi peale kinnipeetava tundmaõppimist.(Ämari)
3. Soodustuste kohaldamine vaadata läbi pärast kontaktisikute korralist ettekannet.
(Ämari)
4. Soodustusi kohaldada vastavalt kinnipeetava käitumisele vanglas.(Harku)
5. Soodustusi kohaldada vastavalt kinnipeetava käitumisele vanglas.(Harku)
6. Soodustusi mitte kohaldada.(Harku)
7. Soodustusi hetkel ei kohaldata.(Viljandi)
8. Soodustusi käesoleval hetkel ei kohaldata.(Viljandi)
9. Soodustuste kohaldamine toimub kinnipeetava poolt esitatud taotluse ja vangla direktori loa alusel.(Pärnu)
10. Soodustuste kohaldamine toimub kinnipeetava poolt esitatud taotluse ja vangla direktori loa alusel.(Pärnu)
11. Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: karistuse vältel on käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist); lubada seaduses toodule lisaks lühi- ja pikaajalisi kokkusaamisi elukaaslase, lapse ja teiste lähedastega. seaduslike võimaluste avanedes vaadata läbi ennetähtaegse vabanemise taotlus.(Tartu)
12. Vaadata läbi peale 21.02.2002.(Tallinn)
13. Vaadata läbi peale kinnipeetava esialgset tundmaõppimist (peale 06.05.2002)(Tallinn)
14. Vaadata läbi peale kinnipeetava esialgset tundmaõppimist (peale 20.05.2002)(Tallinn)

Märgitud ainult eesmärk

1. Soodustuste kohaldamisel arvestada kontaktisiku korralisi ettekandeid, ITK, vangla kodukorra ja teiste vangistust reguleerivate õigusaktide täitmist ning üldist käitumist vanglas. Soodustused siduda peresidemete toetamise ja vabanemiseelse ettevalmistusega.(Ämari)

Soodustuse liik ja aeg on märgitud

1. Kontaktisiku ettekanne: Kinnipeetavat ei ole viimase aasta jooksul distsiplinaarkorras karistatud, on käinud lühiajalisel väljasõidul. Käitumine on olnud stabiilne, käitumine vangla töötajate ja kaaskinnipeetavatega on olnud hea. Ettepanek: Kui kinnipeetav on käitunud õiguskaualekalt, lubada ta esimesel poolaastal lühiajalisele väljasõidule. (Viljandi)
2. Soodustuste kohaldamine kinnipeetava taotluse alusel ja direktori loa alusel. Lühiajalise väljasõidu taotlemise võimalus alates 22.07.2004.a.(Pärnu)

Kinnipeetavatele soodustuste kohaldamine tähendab vanglatele suurt usaldust kinnipeetava suhtes. Kinnipeetav peab ennast tõestama oma käitumisega, et teda võib usaldada ning tema suhtes soodustusi kohaldada.

Neljal(12,9 %) ITK-l ei ole soodustuste kohaldamise kohale midagi märgitud. 32,2 % on märgitud soodustuse liik, aeg ja eesmärk, nt *Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: karistuse vältel on kinnipeetav käitunud õiguskaualekalt ja jälgitud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirju (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist); on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala/või töötanud;- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust; siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegselt vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides; 2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht.* 45,1 % ITK-del ei ole soodustuste koha peal märgitud soodustuse liiki, aega ega eesmärgi, nt *Soodustuste kohaldamine toimub kinnipeetava poolt esitatud taotluse ja vangla direktori loa alusel.* Ühel(3,2 %) ITK-l on märgitud ainult soodustuse eesmärk. Kahel(6,4 %) ITK-l on märgitud soodustuse liik ja aeg.

2.3.10. Muud kavandatavad tegevused

1. Suunamine kehakultuuriga tegelema ja raamatukogu kasutama. Peresidemete tugevdamine. Asjaajamise aluste tutvustamine. Dokumentide taotlemine. (Murru)

2. Suunamine kehakultuuriga tegelema ja raamatukogu kasutama. (Murru)
3. Positiivne on suhtlemine ema ja vennaga, tegelemine spordiga. Jätkata alustatud tegevusi. Suunata raamatukogu kasutama. EV kodaniku pass kehtib 2009.a-ni. Nõusolekul individuaalne pastoraalnõustamine.(Murru)
4. Kinnipeetava nõusolekul individuaalne pastoraalnõustamine. Suunamine kehakultuuriga tegelema ja raamatukogu kasutama. Peresidemete tugevdamine. Dokumentide vormistamine. Ravi. (Murru)
5. Positiivne on suhtlemine emaga, isikudokumentide olemasolu. Jätkata raamatukogu külastamist. Jätkata ravi.(Murru)
6. Jätkata kehakultuuriga tegelemist ja kiriku ning raamatukogu külastamist. Soovi korral vestlused kaplaniga. Säilitada sidemeid lähedastega.(Murru)
7. Kinnipeetava õiguste ja kohustuste selgitamine, sisekorraeeskirjade tutvustamine, kinnipeetava isiksuse tundmaõppimine ning meetmete väljaselgitamine tema positiivseks mõjutamiseks, suunamiseks õiguskuulekale käitumisele.(Ämari)
8. Meeskondlike spordialadega tegelemine, lugemine, loetu arutelu sotsiaaltöötajaga, kontaktisikuga. (Ämari)
9. Kinnipeetava õiguste ja kohustuste selgitamine, sisekorraeeskirjade tutvustamine, kinnipeetava isiksuse tundmaõppimine ning meetmete väljaselgitamine tema positiivseks mõjutamiseks, suunamiseks õiguskuulekale käitumisele. (Ämari)
10. Sugulastega kontakti hoidmine. Kirjanduse lugemine. (Ämari)
11. 1. Jätkata psühhoteraapiat ja ravi ambulatoorselt. 2. Jätkata enureesi ravi ja põielihaste treenimist aparadiaga. 3. Psühholoogilised nõustamised 1 kord nädalas. 4. Lõpetada alustatud õpingud Harku Õhtukoolis. 5. Leida jõukohane töö. (Harku)
12. 1. Sotsiaalnõustamised. 2. Psühholoogi nõustamised. 3. Psühhiaatri konsultatsioonid. 4. Säilitada suhted 2 poja, emaga kes elavad Venemaal. 5. Asuda omandama õmbleja eriala Vangla Kutsekoolis nr 5.6. Jätkata töötamist AS Vanglatööstuse õmblustsehhis. (Harku)
13. Küllastada raamatukogu, säilitada suhted sõpradega, koguda vajalikke tõendeid elamisloa taotlemiseks, küllastada spordisaali. (Harku)
14. Kinnipeetav soovib vabaneda tingimisi ennetähtaegselt selleks on võtnud endale eesmärgiks: 1. Suhelda pere ja lähedastega, et parandada ja hoida peresuhteid. 2. Osaleda spordi-ja kultuuriüritustel. 3. Lugeda palju ajalehti, et olla kursis

- ühiskonnas toimuvaga. 4. Tegeleda spordiga. Lühiajaline väljasõit planeerida peale põhikooli lõpetamist ning enne vabanemist tingimisi ennetähtaegselt. Kontaktisiku korralise ettekande põhjal on kinnipeetav oma täitmiskava eesmärgid täitnud ning jätkab oma kava täitmist.(Viljandi)
15. Kinnipeetav soovib vabaneda tingimisi ennetähtaegselt 08.11.05.a. selleks on võtnud endale eesmärgiks: 1. Suhelda pere ja lähedastega, et parandada ja hoida peresuhteid. 2. Osaleda spordi-ja kultuuriüritustel. 3. Lugeda palju ajalehti, et olla kursis ühiskonnas toimuvaga. 4. Tegeleda spordiga. 5. Lõpetada põhikool ja alustada õpinguid kutsekoolis. Lühiajaline väljasõit planeerida peale põhikooli lõpetamist ning enne vabanemist tingimisi ennetähtaegselt. Kontaktisiku korralise ettekande põhjal on kinnipeetav oma täitmiskava eesmärgid täitnud ning jätkab oma kava täitmist. (Viljandi)
16. Kinnipeetav soovib vabaneda tingimisi ennetähtaegselt 08.11.05.a. selleks on võtnud endale eesmärgiks: 1. Suhelda pere ja lähedastega, et parandada ja hoida peresuhteid. 2. Osaleda spordi-ja kultuuriürituste!. 3. Lugeda palju ajalehti, et olla kursis ühiskonnas toimuvaga. 4. Tegeleda spordiga. 5. Lõpetada põhikool ja alustada õpinguid kutsekoolis. Lühiajaline väljasõit planeerida peale põhikooli lõpetamist ning enne vabanemist tingimisi ennetähtaegselt.(Viljandi)
17. Kinnipeetav suunatud osalema sotsiaalpedagoogi õpperühma, tegelema spordiga ning innustada kinnipeetavat lugema ajalehti, raamatuid. Lühiajalist väljasõitu kinnipeetavale kontaktisik oma korralises ettekandes ei planeeri.(Viljandi)
18. Kinnipeetav suunatud osalema sotsiaalpedagoogi õpperühma, tegelema spordiga ning innustada kinnipeetavat lugema ajalehti, raamatuid.Lühiajalist väljasõitu kinnipeetavale 2004.a. ei planeerita.(Viljandi)
19. Kontaktisiku ettepanekud: Toetada kinnipeetava vanglavälist suhtlemist. Motiveerida kinnipeetavat jätkama õpinguid. (sotsiaaltöötaja, kontaktisik) (Viljandi)
20. Toetada kinnipeetava soovi vabaneda ennetähtaegselt 07.07.07. Aidata hoida kinnipeetaval häid suhteid lähedastega.(sots.töötaja). Motiveerida kinnipeetavat osalema spordiüritustel ja kultuuriüritustel(huvijuht, sots.töötaja, sots.pedagoog). Toetada ja jälgida kinnipeetava õpinguid(sots.töötaja). Toetada kinnipeetava soovi lõpetada järgmine klass ja õppida korralikult lugema(sots.töötaja).(Viljandi)
21. Toetada kinnipeetava soovi vabaneda ennetähtaegselt 07.07.07. Aidata hoida

- kinnipeetaval häid suhteid lähedastega.(sots.töötaja). Motiveerida kinnipeetavat osalema spordiüritustel ja kultuuriüritustel(huvijuht, sots.töötaja, sots.pedagoog). Toetada ja jälgida kinnipeetava õpinguid(sots.töötaja). Toetada kinnipeetava soovi lõpetada järgmine klass ja õppida korralikult lugema(sots.töötaja).(Viljandi)
22. 1. Kaks korda nädalas spordisaali kasutamine füüsilise seisundi parandamise eesmärgil. 2. Raamatukogust raamatute laenutamine, enesetäiendamise eesmärgil. 3. Vaba aja üritustest ja huvialaringidest osavõtt, kui tööga hõivatus võimaldab. 4. Isikutõendava dokumendi hankimine.(Pärnu)
23. Vangla siseselt kutseõppesse suunamine. Spordisaali kasutamine füüsilise seisundi parandamise eesmärgil. Raamatukogust raamatute laenamine, enesetäiendamise eesmärgil. Osavõtt Jumalateenistusest ja Piiblitundidest. Tingimisi ennetähtaegseks vabanemiseks taotluse esitamine alates 21.10.2006.a. ID kaardi vormistamine.(Pärnu)
24. 1. Spordisaali kasutamine füüsilise seisundi parandamise eesmärgil. 2. Raamatukogust raamatute laenutamine, enesetäiendamise eesmärgil.3. Osavõtt huvialaringidest ja üritustest omal valikul.4.Võimalusel töötamine.(Pärnu)
25. Isikutõendava dokumendi pikendamine 2006 a jaanuaris. (Tartu)
26. Korralistes ettekannetes kajastuva info põhjal. (Tartu)
27. Korralistes ettekannetes kajastuva info põhjal.(Tartu)
28. eesti keele õpe, pastoraalnõustamine(Tartu)
29. Suunamine õiguskuulekale käitumisele.(Tallinn)
30. Kinnipeetava õiguste ja kohustuste selgitamine, kodukorraga ja sisekorraeeskirjade tutvustamine, suunamine sotsiaalprogrammidesse resotsialiseerimise eesmärgil.(Tallinn)
31. Kinnipeetava õiguste ja kohustuste selgitamine, kinnipeetava meelespea, kodukorraga ja sisekorraeeskirjade tutvustamine. Kinnipeetava isiksuse tundmaõppimine ning meetmete väljaselgitamine tema positiivseks mõjutamiseks.(Tallinn)

Antud punkti all ei ole võimalik lahterdada ITK-des väljatoodud ettepanekuid, kuna muid kavandatavaid ettepanekuid võib olla kinnipeetavate individuaalsust arvestades väga palju. Kaheteistkümnes ITK-s on ettepanekuid, mis peaksid olema teiste ettepanekute all. Näiteks: *Kinnipeetav soovib vabaneda tingimisi ennetähtaegselt 08.11.05.a. selleks on*

võtnud endale eesmärgiks: 1. Suhelda pere ja lähedastega, et parandada ja hoida peresuhteid. 2. Osaleda spordi-ja kultuuriürituste!. 3. Lugeda palju ajalehti, et olla kursis ühiskonnas toimuvaga. 4. Tegeleda spordiga. 5. Lõpetada põhikool ja alustada õpinguid kutsekoolis. Lühiajaline väljasõit planeerida peale põhikooli lõpetamist ning enne vabanemist tingimisi ennetähtaegselt. Osad ettepanekud ei anna mingisugust informatsiooni muude kavandatavate tegevuste kohta. Näiteks: *Korralistes ettekannetes kajastuva info põhjal*. Arvestades seda, et kinnipeetav viibib vastuvõtuosakonnas ja temaga viiakse läbi individuaalvestlused, siis peaks selguma, et millise tegevusega võiks kinnipeetav tegeleda võttes arvesse vangla võimalusi. Kokkuvõttes on antud ettepanekud selles punktis üldised ning on pakutud välja vähe tegevusi, millega kinnipeetav võiks tegeleda. ITK-dest nähtub ka, et ühe vangla ITK-de ettepanekud on väga sarnased ning on selge, et ei ole arvestatud kinnipeetavate individuaalseid isikuomadusi. Seega ei ole püstitatud eesmärgid konkreetsed, vaid üldsõnalised ning nende täitmist ei ole võimalik jälgida ning hinnata.

2.3.11. Komisjoni kavandatavate korraliste istungite ajad

Vastavalt Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendile peab olema ITKs märgitud korralise istungi ettenähtud aeg.

Ei ole korraliseks istungiks ettenähtud aega ja ettepanek üldsõnaline	Olemas ettenähtud aeg korraliseks istungiks
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	11 .11 .2006. (Ämari)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	Aprill 2004. (Ämari)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	Aprill 2004. (Harku)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	Mai 2004. (Harku)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	Jaanuar 2004. (Harku)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	Oktoober 2005. (Viljandi)
Kord kuue kuu jooksul.(Ämari)	Mai 2005. (Viljandi)
Kord kuue kuu jooksul.(Ämari)	26. november 2004.a. (Viljandi)

Vastavalt kehtivatele seadusaktidele.(Tartu)	Oktoober 2005. (Viljandi)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Tartu)	Veebruar 2005. (Viljandi)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Tartu)	16. jaanuar 2004.a., 16 juuli 2004.a. (Viljandi)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Tartu)	20.oktoober 2004.a.(Pärnu)
	02. oktoober 2006.a.(Pärnu)
	03.09.2005.a.(Pärnu)
	21.02.2002.a.(Tallinn)
	06.05.2002.a.(Tallinn)
	20.05.2002.a.(Tallinn)

Tabel 3. Komisjoni kavandatavate korraliste istungite aegade võrdlus

Uuritud ITKdest 41,3 %-l ei ole korraliseks istungiks ettenähtud aega märgitud ja kavandatavate istungite ajad on märgitud üldsõnaliselt st ei ole kindlat kuupäeva, millal võiks järgmine istung toimuda. Kuna konkreetset kuupäeva ei ole, on komisjoni liikmetel raskendatud vajalikke andmeid koguda, sest aeg on ebamäärane. 58,6 % ITK-del on märgitud korraliseks istungiks ettenähtud aeg. Kui on märgitud kindel kuupäev korraliseks istungiks, siis aitab see ka ametnikel igapäevatööd planeerida.

2.3.12. Kontaktisiku poolt korralise ettekande esitamise tähtaeg

Ei ole korraliseks ettekandeks ettenähtud aega ja ettepanek üldsõnaline	Olemas ettenähtud aeg korraliseks ettekandeks
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.(Murru)	01.11.2006. (Ämari)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Murru)	Märts 2004. (Ämari)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Murru)	Detsember 2003. (Harku)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Murru)	Mai 2004. (Harku)

Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Murru)	Aprill 2004. (Harku)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Murru)	Oktoober 2 nädal (Viljandi)
Ei ole märgitud. (Ämari)	25 november 2004.a. (Viljandi)
1 kuu enne istungit. (Ämari)	Oktoober 2005, 2 nädal.(Viljandi)
2 päeva enne korralise istungi toimumist. (Viljandi)	20. september 2004.a.(Pärnu)
2 päeva enne komisjoni toimumise päeva. (Viljandi)	03.08.2005.a. (Pärnu)
Kontaktisikul teha ettepanekud ITK muutmiseks komisjoni toimumise päevaks. (Viljandi)	04.september 2006(Pärnu)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Tartu)	30.09.2005(Tartu)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Tartu)	18.02.2002.a.(Tallinn)
Vastavalt kehtivatele õigusaktidele. (Tartu)	02.05.2002.a.(Tallinn)
	20.05.2002.a.(Tallinn)

Tabel 4. Kontaktisiku poolt korralise ettekande esitamise tähtaegade võrdlus

48,2 % uuritavatest ITK-dest ei ole märgitud konkreetset kuupäeva, millal peab kontaktisik esitama korralise ettekande. 51,7 % on märgitud korralise ettekande esitamise tähtaeg. Sama moodi nagu komisjonide istungite ajad peaksid konkreetset paigas olema, on ka kontaktisiku korraliste ettekannete esitamise tähtaegadega. Kontaktisikute töökäsu peaksid olema konkreetsed, et neid oleks võimalik täita (mitte umbmäärased). Näiteks sellised ITK-d, kus on ettepanekutes kirjas: *Vastavalt kehtivatele õigusaktidele*, ei sunni kontaktisikuid ettenähtud ajal korralisi ettepanekuid tegema, kuna nad ei tea millal täpselt neid teha tuleb. Samuti lihtsustavad etteantud tähtajad terve organisatsiooni tööd.

ETTEPANEKUD

Uuringu tulemuste põhjal on võimalik teha mitmeid ettepanekuid, mis võiksid aidata kaasa nii kinnipeetavate resotsialiseerimisele, vanglaametnike töö paremale korraldamisele ja kohustuste täpsemale määratlemisele. Järgnevad ettepanekud vähendaksid ITK formaalset funktsiooni ning suurendaksid selle praktilist kasutamist.

Arvestades uuringu tulemusi on vajalik, et vanglad hakkaksid korrapäraselt vastavalt individuaalse täitmiskava rakendamise ja täitmise juhendile **koostama ITK-sid konkreetsemalt ja kinnipeetavate individuaalseid isikuomadusi ning sotsiaalseid toimetulekuvõimet arvestavalt**. Kuivõrd seaduse kohaselt on ITK alusdokument karistuse täideviimisele, peaks selles kajastama võimalikult palju täpset informatsiooni kinnipeetava kohta. Näiteks: distsiplinaarkaristused, võlanõude suurused, pikaajalise kokkusaamise õigus, läbitud programmid, konkreetne töö- või hariduse kava edaspidiseks, jne. **Mida umbmäärasemalt on ITK koostatud ja kinnipeetava kohustused määratletud, seda ebatõenäolisem on kontaktisiku edaspidine töö korraldamine selle dokumendi alusel**. Umbmääraste kohustuste kajastamisel jääb kontaktisiku ülesandeks nende täpsustamine, samas puudub tal kompetents neid ülesandeid jagada. Näiteks on ettepanekus kirjas, et kinnipeetav tuleks suunata kutsehariduse omandamisele. Kontaktisik peab sellisel juhul välja selgitama pakutavad võimalused, kinnipeetava senised oskused, tema vajaminevad oskused, võimekus, jne. Eeldatavasti on aga oma ala spetsialist sellega juba tegelenud, mistõttu on see topelttöö. Samuti ei saa eeldada, et kontaktisik teab väga spetsiifiliselt iga vangla spetsialisti töö sisu (üldjoontes loomulikult).

Rohkem peaks tähelepanu pöörama kontaktisiku korraliste ettekannete koostamise üle, st jälgima kontaktisiku tööd. Seda on võimalik teha läbi **konkreetsete kontaktisiku korraliste ettepanekute esitamise aegade määratlemisega ITK-s**. Ühelt poolt suurendab see kontrolli kontaktisiku töö üle, kuid samas on võimalik konkretiseerida tema ülesandeid. Tähtaegade teadmine annab võimaluse kontaktisikule paremini planeerida oma tööaega.

Lisaks peaksid toimuma komisjoni korralised istungid määruses kehtestatud korras eesmärgiga ITK-d efektiivsemaks muuta kinnipeetavate karistusaja planeerimisel.

Praegusel kujul ei ole paljudele ITK-dele muudatusi tehtud, seega on need aegunud, mistõttu ei täida oma eesmärki. Seda parandaks kontaktisiku korraliste ettepanekute esitamise täpse kuupäeva määramine koostatud dokumendis ning samuti **kuu või nädalase täpsusega komisjoni toimumise aja määramine. Korralises komisjonis peaksid osalema konkreetse kinnipeetavaga töötavad spetsialistid** (kontaktisik, sotsiaaltöötaja, julgeolekuspetsialist, psühholoog jt), et kinnipeetava ITK kujuneks võimalikult realistlikuks.

Erinevate punktide põhjalik ning eesmärgistatud kajastamine ITK-s annab võimaluse **soodustuste kohaldamisel ja tingimisi enne tähtaja vabastamise (TEV) menetlemisel tugineda ITK-s püstitatud eesmärkidele.** ITK põhjalik koostamine on aega ja ressurssenõudev tegevus, kuid samas vähendab see edaspidiseid töökohustusi (lihtsustab soodustuste menetlemist, TEV õiendite koostamist jne).

Kinnipeetava tingimisi enne tähtaja lõppemist vangistusest vabastamise avalduse läbivaatamise kord sätestab, et ITK täitmisest teeb ülevaate oma õiendis sotsiaaltöötaja. Autori ettepanek on **muuta TEV avalduse läbi vaatamise korda nii, et kontaktisik peaks oma õiendis (järelevalve, vangistus) pöörama tähelepanu ITK täitmisele.** See motiveeriks kontaktisikut rohkem ka selle dokumendi sisulise täitmise jälgimisele. Praeguse korra alusel teeb vangistuse täideviimise ajal (sellel perioodil kui kontaktisik peab täitmist jälgima) tööd kellelegi teisele- sotsiaaltöötajale. See aga ei pane ilmselt kedagi oma tööd väga korralikult tegema, sest tulemus ei ole talle oluline.

Järgnevalt toon välja uurimuse käigus tekkinud ettepanekud, mida võiks individuaalsesse täitmiskavasse kirja panna:

Märkused turvalisusriski kohta(eeldatav põgenemise oht vms)

- Märkida kinnipeetava iseloomuomadused. Näiteks, kas kinnipeetav ärritub kergesti ja mis seda soodustavad
- Vangla sisekorraeskirja ja kodukorra jälgimine/ distsiplinaarne mõjutamine
- Kuidas kinnipeetav suhtub vangistusse, milline on meelestatus kinnipidamisse
- Mõjutatavus teiste kinnipeetavate poolt

- Viibimine väljasõitudel (kui on viibinud siis, kas väljasõit on möödunud probleemideta)
- Narkootikumide tarvitamine
- Kuuluvus kuritegelikesse rühmitustesse

Kinnipeetava paigutamine vanglas

- Konkreetne eluseksioon/ osakond
- Millistel põhjustel
- Võimaliku edaspidise ümberpaigutamise põhjus **ITK kehtivuse ajal**

Kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse

- Võimalikkus karistusaja jooksul
- Võimalikkus **ITK kehtivuse ajal**
- Ümberpaigutamise põhjused
- Sihtvangla valiku põhjendus
- Ümberpaigutamise orienteeruv aeg
- Ümberpaigutamise eesmärk

Suunamine üld- või kutsehariduse omandamisele või kursustele

- Märkida kinnipeetavate isikuomadusi, prognoositavat toimetulekuvõimet peale vabanemist ja karistusaja parimat kasutamist arvestades suunamise põhjendatud vajalikkust
- Täpne suunis (üldhariduskooli konkreetne klass; kutsehariduse konkreetne eriala;)
- Võimalikult täpne õpingute alustamise ja lõpetamise aeg
- Kinnipeetava enda motivatsioon õpingutes osalemiseks

Töövõimelisus ja kutseoskused, suunamine tööhõivesse

- Töövõimelisus. Kirjutada üksikasjalikumalt. Näiteks kas töövõimelisus hea, madal; kinnipeetava füüsilised piirangud töö tegemiseks
- Kutseoskused. Kirjutada dokumenteeritud oskused (mille kohta on näiteks lõputunnistus); väidetavad õpitud oskused (kinnipeetava jutu järgi); väidetavad töökogemuse kaudu omandatud oskused (kinnipeetava jutu järgi);

- Suunamine tööhõivesse kogu karistusaja jooksul ja **ITK kehtivuse ajal**. Arvestada vajadust ja võimalust.
- Täpne suunis millisele ametikohale
- Kinnipeetava motivatsioon töö tegemiseks
- Eesmärk (näiteks: kohusetunde õpetamine; tööoskuste õpetamine; isikliku toimetuleku suurendamine; vabaduses olevate lähedaste materiaalne toetamine)

Suunamine teraapiasse, nõustamisele(sotsiaal-, psühho-, narko/alko) ja teraapia vorm(individaal- või rühmatöö)

- Teraapia, nõustamise või programmi vajalikkus kogu karistusaja jooksul ja **ITK kehtivuse ajal**
- ITK kehtivusajale planeeritav ajagraafik
- Teraapia, programmi või nõustamise konkreetne eesmärk (näiteks: motiveerimine edasisteks tegevusteks vanglas; vihaga toimetulek; enesehinnangu tõstmine; lapsevanema kohustuste teadvustamine)
- Loetleda konkreetsete programmid, millest kinnipeetav peaks osa võtma
- Muudetud ITK-des märkida ära, millised teraapiad, programmid või nõustamisprotsessid on läbitud/ läbimisel edukalt või mitte.

Võlanõuete täitmine

- Võlanõude suurus
- Millised võimalused on kinnipeetaval nõude maksmisel
- Kinnipeetava suhtumine võlanõuete täitmisesse
- ITK-de muutmisel näidata, kas on asunud maksma ja kui palju on veel maksta
- Mis juhtudel võlanõuete täitmist arvestatakse

Soodustuste kohaldamine (liik, eeldatav aeg, eesmärk)

- Soodustuse liik
- Märkida soodustuse kohaldamise konkreetne aeg kogu karistusaja jooksul ja **ITK kehtivuse ajal**
- Soodustuse saamise eeltingimused

Muud kavandatavad tegevused

- Sellised tegevused, millest on kasu kinnipeetaval vabanedes
- Tegevused, mis pärsiks kinnipeetaval vanglas nõ „niisama istumist“
- Kirjutada pikaajalise kokkusaamise võimalikkus. Selle puudumisel tingimused pikaajaliseks kokkusaamiseks
- Silmas pidada, et eelnevates punktides kirjutatud ei pea siin kordama ja vastupidi-siin kirjutatu võib sobida eelnevate punktide alla.

KOKKUVÕTE

Inimese muutmine kohustuslikus korras ei anna ühiskonnas soovitud tulemusi. Saab vaid mõjutada tema mõtlemist, mille kaudu omakorda suunata käitumist. Seega on vanglaasutuses kinnipeetava isiku rehabiliteerimiseks kõige olulisem motivatsioon, et inimesel endal tekiks tahe muutuda karistusaja jooksul, mille aluseks on kinnipeetava igapäevase vanglaelu planeerimine koostöös vangla administratsiooniga.

Töös käsitletud teooriatest järeldub, et on olemas võimalused, kuidas retsidiivsusrisiki vähendada. Erinevate allikate läbitöötamisel selgus, et kinnipeetava individuaalne täitmiskava on kõige olulisem tema karistusaja planeerimiseks ning motiveerimiseks.

Autor tegi käesolevas töös mitmeid ettepanekuid, mis vähendaksid individuaalse täitmiskava formaalset funktsiooni ning suurendaksid selle praktilist kasutamist, aidates samaaegselt kaasa nii kinnipeetavate resotsialiseerimisele, vanglaametnike töö paremale korraldamisele kui ka kohustuste täpsemale määratlemisele. Rohkem peaks tähelepanu pöörama kontaktisiku korraliste ettekannete koostamise üle, st jälgima kontaktisiku tööd. Seda on võimalik teha läbi konkreetsete kontaktisiku korraliste ettepanekute esitamise aegade määratlemisega ITK-s.

Töös püstitatud uurimisküsimustele sai autor vanglate poolt koostatud individuaalsete täitmiskavade uurimisel vastused. Vastustest järeldub, et Eesti vanglates ei peeta kinni kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhendist tulenevast individuaalsete täitmiskavade muutmise ja täiendamise korrast- resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafikud on üldsõnalised ning individuaalsetes täitmiskavades püstitatud konkreetseid eesmärke ei ole võimalik jälgida ega ka hinnata.

Üldjoontes hindab käesoleva töö autor erinevate vanglate poolt koostatud individuaalsete täitmiskavade taset ühtlaseks. Autori hinnangul on paremini koostatud Murru Vangla, Harku Vangla ja Tartu Vangla koostatud individuaalsed täitmiskavad.

Käesolevas töös püstitatud eesmärgid said autori hinnangul täidetud.

SUMMARY

This graduation paper theme is “ The functions of individual treatment plan in the rehabilitation of an inmate”

The work is divided into 2 chapters on 71 pages and consists also 4 tables. Total 28 sources were used. The work is written in Estonian and summary in English is added.

The key words of current paper are “theoretical principles of the rehabilitation of the inmate”, “necessity of individual treatment plan”, “motivation”, “influence of prisoner”, “criminal behavior”.

The purpose of the paper is to find out whether individual treatment plans that are prepared in Estonian prisons carry out the same purpose as expected by theories or they are only formal documents.

The research paper materials are based to legal acts, professional publications and on individual treatment plans that are composed in prisons.

The method of this research is substantiation method, which is qualitative method: based on treatment plans, which are prepared in prisons, the analyses was made about the accuracy of wording of resocialization remedies in individual treatment plans.

As the result of the research it can be concluded that Estonian prisons do not follow the guidance of composing and implementing the individual treatment plan- the resocialization remedies and their time schedules are general. The goals in the treatment plans are not concrete and it is impossible to observe or evaluate them.

This research is important, because so far there has not been studied the actual contents of individual treatment plans in Estonian prison system.

The results of this research and the remarks that are made based on them can be used in Estonian prison system to promote the quality of individual treatment plans.

KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU

Kasutatud kirjandus

1. Creswell, J. W. 1997 Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions. Sage Publications.
2. Crow, I. 2001. The Treatment and Rehabilitation of Offenders, Great Britain.
3. Ezzy, D. 2002. Qualitative analysis. Practice and innovation. Allen & Unwin. Australia.
4. Kidron, A. 2004. Suhtlemine-inimsuhted ja suhtlemispsühholoogia, Tallinn : Mondo.
5. Krull, E. 2000. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikool.
6. Kruusmaa, T. 2004. Kinnipeetavate karistusaja planeerimine Murru Vangla näitel, [diplomitöö] Tallinn: Sisekaitseakadeemia Justiitskolledž.
7. Laine, M. 1997. Sissejuhatus kriminoloogiasse ja hälbiva käitumise sotsioloogiasse, Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia.
8. McGuire, J. 1995. What Works: Reducing Reoffending, The University of Liverpool, UK.
9. Reeve, J. 1992. Understanding Motivation and Emotion, University of Rochester, River Campus, Harcourt College Publishers.
10. Saar, J. 2003. Õigusvastane käitumine alaealisena ja kriminaalsed karjäärid (Eesti 1985- 1999 longituuduurimuse andmetel); Tartu Ülikooli Õigusteaduskond.
11. Salminen, M. Toivonen, K. 2002. Vankeinhoidon perusteet, Helsinki: Tietosanoma.
12. Schwandt, T.A. 2001. Dictionary of Qualitative Inquiry. II ed. Sage Publications.
13. Sootak, J. Pikamäe, P. 2001. Kriminaaltäitevõigus, Tallinn: Ilo

Kasutatud normatiivmaterjalid

14. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend. 29.11.00.- RTL 2000, 126, 2014, RTL 2003, 41, 592.
15. Kinnipeetava tingimisi enne tähtaja lõppemist vangistusest vabastamise avalduse läbivaatamise kord. 29.11.2000.- RTL 2000, 126, 2017, RTL 2006, 36, 622.
16. Vangistuseseadus. 14. 06. 2000.- RT I 2002, 56, 350, RT I 2006, 7, 42.
17. Vangla sisekorraeskiri. 30.11.2000- RTL 2001, 135, 1949, RTL 2006, 36, 622.

Muud allikad

18. Beukers, H. 2000. Õigusrikkujate reintegrerimine Eesti ühiskonda, Sotsiaaltöö, Hollandi fondide ühenduse erinumber, 2000.
[[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/hollandifondideuhendusnr/\\$file/hollandi%20fondide%20uhenduse%20nr.pdf](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/hollandifondideuhendusnr/$file/hollandi%20fondide%20uhenduse%20nr.pdf)](13.03.06)
19. Gornik, M. 2001. Moving from Correctional Program to Correctional Strategy: Using Proven Practices to Change Criminal Behavior.
[<http://www.nicic.org/pubs/2001/017624.pdf>] (17.03.06)
20. Hanni, E. 2004. Vanglast tööturule, Sotsiaaltöö, 2004,3.
[[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto20043/\\$file/sotsiaalto20043.pdf](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto20043/$file/sotsiaalto20043.pdf)](13.03.06)
21. Kalmus, V. 2002. Tekstianalüüsi meetodid. Loengukonspekt.
[http://saba.jrnl.ut.ee/~veronika/SOTSAYkonspekt.htm#_Pohistatud_tooria_prints_iibid0-2002.] (15.04.2003)
22. Kasemets, P. 2001. Kinnipeetava ettevalmistamine tagasipöördumiseks ühiskonda, Sotsiaaltöö 2001, 4.
[[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto200104/\\$file/sotsiaalto200104.pdf](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto200104/$file/sotsiaalto200104.pdf)] (13.03.06)
23. Kasemets, P. 2003. Sotsiaalprogrammid vanglas, Sotsiaaltöö 2003, 4.
[[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto20034/\\$file/sotsiaalto20034.pdf](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto20034/$file/sotsiaalto20034.pdf)] (13.03.06)
24. Kinnipeetute register (VangIS)

25. Lagerspetz, M. 2001. Kvalitatiivsete meetodite väljakutse Eesti sotsioloogiale.
[<http://www.tpu.ee/editmode/akastruktuur/sotsiaal/doktorikool/mikko.doc>]
(18.05.2003)
26. Lätti, E. 2000. Sotsiaaltöötajana vanglas, Sotsiaaltöö, 2000, 4.
[[http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto42000/\\$file/4.pdf](http://www.sm.ee/est/HtmlPages/sotsiaalto42000/$file/4.pdf)](13.03.06)
27. Peakontrolöri otsus 14.02.2002 nr 12 – 7 / 044, Ministeeriumide tegevus vahistatute, kinnipeetavate ja tingimisi karistatute resotsialiseerimisel, Tallinn 2002.
[www.riigikontroll.ee/upload/failid/tao044.pdf](13.03.06)
28. Vangistusseaduse eelnõu seletuskiri, 2000.
[<http://web.riigikogu.ee/ems/saros-bin/mgetdoc?itemid=990410001&login=proov&password=&system=ems&server=ragne11>](13.03.06)

LISA

KINNITAN
[direktori nimi]
Vangla direktor
[kinnitamise kp]
[registrisse kandmise kp]

KINNIPEETAVA INDIVIDUAALNE TÄITMISKAVA

EESNIMI		
PEREKONNANIMI		
ISIKUKOOD või SELLE PUUDUMISE KORRAL SÜNNIAEG		ISIKLIKU TOIMIKU NR
VABANEMISE TÄHTAEG KARISTUSE ÄRAKANDMISEL		

MÄRKUSED TURVALISUSRISKI KOHTA (eeldatav põgenemise oht vms.);
Põgenemiskatseid ei ole registreeritud. Alates ITK koostamisest on karistatud
distsiplinaarkorras noomitusega 1 korral.

KINNIPEETAVA PAIGUTAMINE VANGLAS;
3. eluosakond.

KINNIPEETAVA ÜMBERPAIGUTAMINE AVAVANGLASSE VÕI TEISE KINNISESSE
VANGLASSE;
Arvestades karistust, kavas püstitatud eesmärgid, ei ole esialgu otstarbekas avaosakonda
paigutamine. Teise kinnisesse vanglasse paigutamiseks ei ole praegustest eesmärkidest lähtuvat
vajadust.

SUUNAMINE ÜLD- VÕI KUTSEHARIDUSE OMANDAMISELE VÕI KURSUSTELE;
Omab keskharidust ja töökogemust. Eesmärgid hariduse osas esimesel aastal täidetud - lõpetas
käesoleval aastallukksepa kursused. Planeerib asuda õblemist õppima.

TÖÖVÕIMELISUS JA KUTSEOSKUSED, SUUNAMINE TÖÖHÕIVESSE;
Tõist rakendust ei ole leidnud. Probleemid tervisega.

SUUNAMINE TERAAPIASSE, NÕUSTAMISELE (sotsiaal-, psühho-, narko/alko) JA TERAAPIA
VORM (individuaal- või rühmatöö);
Jätkata individuaaltööd või gruppitööd psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada
isiksuslikku toimetulekuoskust.

VÕLANÕUETE TÄITMINE;
Kontaktisiku ettekandest ei selgu võlanõude täitmine.

SOODUSTUSTE KOHALDAMINE (liik, eeldatav aeg, eesmärk.);

Juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: - karistuse vältel on V. Aristov käitunud õiguskuulekalt ja jälginud vangla kodukorda ning sisekorraeeskirja (ei ole distsiplinaarkaristusi ning intsidentides osalemist);- on osalenud aktiivselt õppetöös ning lõpetanud valitud eriala/klassi;- läbitud individuaaltöö psühholoogiga ja sotsiaaltöötajaga eesmärgiga täiendada isiksuslikku toimetulekuoskust;-omab dokumente; siis 1. Esitada kohtule vangistusest ennetähtaegseks vabastamiseks seadusliku võimaluse tekkides;2. lubada 1-2 kuud enne võimalikku ennetähtaegset vabanemist lühiajalisele väljasõidule eesmärgiga leida vabanedes kindel töökoht.

MUUD KAVANDATAVAD TEGEVUSED;

Positiivne on suhtlemine emaga, isikudokumentide olemasolu. Jätkata raamatukogu külastamist. Jätkata ravi.

KOMISJONI KAVANDAVATE KORRALISTE ISTUNGITE AJAD;

Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

KONTAKTISIKU POOLT KORRALISE ETTEKANDE TÄHTAEG;

Vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

KOMISJONI ESIMEES

KOMISJONI LIIKMED

MÄÄRATUD KONTAKTISIK